

КӘЛИМЛИ
КЕДИМЛИ
дүнја

КЭЛИМЛИ, КЕДИМЛИ ДУНЈА...

LVG
K416

189954

М. Ф. Ахундов адына
Азербайжан Республикасы
Китабханасы

КӘНЧЛИК
БАКЫ
1983

Аз1
К41

Тәртіб едәнләр: Филолокија елмләри доктору
Бәхтијар Ваһабзадә, Рәһбәр Бәширли

К41 Кәлимли, кедимли дүнја... Кәнчлик. Бакы. 1983.
160 сәһ.

Һөрмәтли охучуларә тәгдир етдијимиз бу китабда инсан өмрүнүн үч мүнүм пилләси илә (доғум, тој, өлүм) бағлы ше’р нүмунәләри тәриклишидр. Тәртибчиләр бураја классикләримизлә јәнәшә муәсир мүәллифләримизин јарадычылыгындан әсәрләр дахил етмишләр.

М $\frac{70803}{M653(12)-83}$ 83—83

4702060000

Аз1

© «Кәнчлик» 1983

ӨН СӨЗ

Гәдим заманлардан мәрәсимләр, онларын јерли-ја-тағлы ичрасы халғымыз үчүн әзиз вә тохунулмаз олмушдур. Мәрәсимләр ичәрисиндә адгојду, тој вә јас һәмишә хүсуси тәнтәнә илә кечмишдир. Әлбәттә, бу үч мәрәсим инсан өмрүнүн үч мүһүм пилләси илә (доғум, тој, өлүм) бағлы олдуғундан бу мүһүм пилләләрә белә бир диггәт јетирилмәси тәсадүфи сајыла билмәз.

Адгојма мәрәсимиңә вә үмумијјәтлә ад мәсәләсинә халғ гәднмдән бөјүк әһәмијјәт верир. «Дәдә Горғуд»да јалныз инсан адларынын дејил, әшја вә мүнәсибәт билдирән адларын да дүзкүнлүјүнә диггәт јетирилир:

Кәлиңә ајран демәди, о Дәдә Горғуд.
Ајрана дојран демәди, о Дәдә Горғуд.
Ијиәјә тикән демәди, о Дәдә Горғуд.
Тикәнә сөкән демәди, о Дәдә Горғуд.

Мәнә елә кәлир ки, бу дөрд сәтир шә'р, бу дөрд ад ана дилимизин иңкишафы үчүн әлимиңдә чырағ олмалыдыр. Јени сөз вә истилаһ јарадычылығында биз буну нәзәрә алмалы, бу гајмагдан бәһрәләнмәлијик. Предметә, инсан мүнәсибәтләринә, јахуд аңлајыша әләмәтдар хүсусијјәтинә, маһијјәтинә кәрә адлар верилмәси дилимизин әсас принципи олдуғу үчүн бу күн дә сөз јарадычылығында биз бу принципә садиг галмалыјығ.

«Қасыб итиний адыны күмүш- гојар», «Дана кәс адыны үстүндән көтүр», «Адыны мән вердим, бахтыны таңры версин», «Икид өләр, ады галар», «Адыны

чыхарт, кет дэјирманда отур», «Адымы күвәч гој, очаг үстә гојма», «Адамын ады чыхынча чаны чыхса јахшы дыр» вә с. мәсәләләр дә халгын ада, ад гојмаға нә гәдәр һассас јанашдығыны көстәрир.

Биздә адгојма мәрасими нә гәдәр тәнтәнәли кечсә дә (көрпәнин гулағына адыны чағырмаг, «адынла гочаласан»—дејиб көрпәни атыб-тутмаг вә с.) ад күнләрини һәр ил гејд етмәк адәти-олмамышды. Бунунла белә шаирләримизни өвләдларына һәср етдикләри ше'рләрдә вә гәһрәманларынын доғулушу илә әлағәдар сәһнәләрини тәсвириндә бу мәсәләјә тохунулушдур.

Тој мәрасими фолклорумызда, хүсусилә нағыл вә дастанларымызда чох габарыг шәкилдә өзүнү көстәрир. Нағыл вә дастанларын чохунун тој илә битмәси дә тәсадүфи дејилдир. «Гырк күн, гырк кечә тој чалдырдылар» сонлуғу халгын тоја, шәнлијә нә гәдәр бөјүк диғәтлә јанашдығынын сүбутудур.

Тој мәрасимләриндә, елчи кәлмәкдән, тој кечәсинә гәдәр һәр шеј өлчүлүб бичилир, мүәјјән мәрһәләләр үзрә апарылыр. Тој кечәсиндә ханәндәнин охудуғу маһнылар вә муғамлар тојда иштирак едәнләрини овгатына вә зөвгүнә ујғун сечилмәкдән савајы һәр муғамын өз мәзмуну вә руһуна ујғун гәзәл сечмәк бир јана галсын, тој овгатына ујғун олмајан гәзәлләр вә гошмалар да охујурлар ки, буна дөзмәк олмаз.

Мүасир тојлар, әлбәттә, кечмиш тојлардан һәм мәзмуну, һәм дә формасы етибарилә сечилир. Јени һәјат тәрзи јаратмыш социалист-чәмијјәтимиздә бу тамамлә тәбиндир. Мәзмуну вә формасы дәјишән тојун маһнылары да, шүбһәсиз зәманәмизә ујғун олмалыдыр.

Әввәлләр нә бәј, нә дә кәлин тој мәчлисиндә отурмазды. Инди исә бәјлә кәлин мәчлиснә јухары башында әјләшир, тој иштиракчылары онларын шәрәфинә сағлыглар дејир, онлара хејир-дуа верир, гурулан анләјә өз

арзуларыны билдирирләр. Бу сағлыглар вә арзулар чох заман нәғмә вә ше'рлә ифа едилір. Гәдим тој мәрасиминә элавә олуан бу јени чәһәғи нәзәрә аларағ шаир вә бәстәкарларымыз тој нәғмәләри бәстәләмиш, ше'рләр јазмышлар. Р. Рза «Тој нәғмәси» ше'риндә дә көзәл демишдир:

Дилләндирсин пианонун дилләри,
Хәјаллары, көнүлләри, дилләри.
Ики өмрү бир-биринә бағлајан,
Үрәкләрдә алов кими чағлајан,
Тәмиз, бөјүк бир мәһәббәт вар олсун!
Бурда алын туршудана ар олсун.
Чал, әлләрин вар олсун.

Инсан гәдим заманлардан һәјатын «кәлди-кәдәрлијини» гәбул едә билмәмиш, тәбиәтин бу амансыз ганунундан јаха гуртармаға чалышмыш, өлмәзлик һағгында гәрибә рәвәјәтләр вә мифләр ујдурмушдур. Әфсанәләрдә Искәндәрин «аби-һәјат» далынча сәфәрә чыхмасы, һағыллардакы «тилсимли алма», «әбәдијјәт ағачы», «шагрән дәриси» инсанын өлүмә мүғавимәтинини вә әбәдијјәт ахтарышларынын бәди тәзаһүрләридир. «Дәдә Горғуд» дастанында өз чисминин күчүнә, чәсарәтинә күвәниб, адамлара ган уддуран, Әзрәјлә мејдан охујан Дәли Домрул кими азғын белә, өлүмүн гаршысында өзүнү итирир, јашамағ үчүн өзүндән гат-гат зәифләрә әл ачыр. Јахуд, дүнјаја саһиб олмағ арзусу илә чырпынан, өлкәләри өз гаршысында диз чөкдүрән Искәндәр бөјүк Низами өлүм гаршысында диз чөкдүрүр. Өлүмүн кәлдијини һисс едән Искәндәр көрүн кимләрә әл ачыб, јалвармаға башлајыр:

Һаны, хәбәр верин хәзинәдара,
Бәлкә рүшвәт вериб мәни гуртара.
Мәним зәр ғылынчлы гошуну-ум һаны?

Говсун чанымдакы бу гыздырманы.
Мән һәрби биликдән хейли дәрә алдым,
Өлүмүн өнүндә чәрәсиз галдым.

Бунлар, әлбәттә, өлүмүн фәлсәфи аңлајышыдыр. Бу аңлајыш инсана өлүм гаршысында сарсылмамагы, җәсинә, өлүмүн үзүнә диң бахмагы өјрәдир. «Өлүм һагдыр, чыхмаг олмаз әмрдән» (Ашыг Алы)—дејән сәпәткар истәр-истәмәз өлүмүн лабүдлүјүнү гәбул етмәјә мәчбур олмушдур. Буна көрә дә Горгуд Дәдәмиз дүнијанын тәрифини белә верир: «Кәлимли-кедимли дүнија, бир учу өлүмлү дүнија».

Өлүмү гәбул етмәмәк бир нөв һәјаты инкар, өзүндән сонра кәләнләри инкар демәк оларды. Давамчыны севмәк! Она күвәнмәк!—Өлүм зәрурәтнини гәбул едән инсанын тәсәллиси бах, будур! Шәир Н. Ариф нечә дә көзәл демншидир: «Мән горхардым өлүмдән, дүнијаја мәндән сонра кәләнләр олмасајды».

Өвладларын, нәвә-нәтичәләрини дүнијаја кәлмәси, бизим давамымыз, бизим јени шәкилдәки тәсдигимиздир. Короғлунун «Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?» суалына чаваб олараг «Көрпә нәвәләрин күл чөһрәсиндә күл кими јенидән ачылан бизик»—мисралары өлүмә мејдан охумаг, ондан гисас алмаг истәјән инсанын өз-өзүнә тәсәллиси, өзүнү башгаларында тапмасыдыр.

Өлүм—Јәр үзүндә әбәди олан һәјатын јениләшмәсидир. Ијсан өлүмүн зәруријјәтини дәрк едәндә, ејни заманда, һәјаты дәрк етмиш олур. Өлүмүн һагг олдуғуну гәбул едән инсан, өмрүнү өлүм барәдә мәнасыз дүшүнчәләрә дејил, һәјата, ону көзәлләшдирмәсиниз сәрф едир. «Бу һәјат бизә нә үчүн верилмишидир?» һәјатын мәнасы нәдир, јашамагда гајә нәдир, мәгсәд нәдир? Бир сөзлә мән нә үчүн јашамалы, нәјин, наминә чалышмалыјам?» Бу суаллар гаршысында дуран инсан-

лар мәннән бөјүмәли, жүксәлмәли, арзуларынын зирвә-
синә учалмалыдыр. Бу нөгтәдә инсан јашамағ амалы-
ны—јәнн гәјәсини тапыр:

Өлүмдән горхмајан де кимдир, де ким?
Гәјәсиз јашамағ ондан горхулу!

Бәс гәјә нәдир? Өз сәдагәтини башгаларынын көз
јашлары вә фәлакәти илә тә'мин етмәк дә гәјә ола
биләр? Даһиләр бунун да чавабыны көзәл вермишләр.
Бөјүк Низами дүнја не'мәтләриндән өтрү инсан ганы
төкән фәтеһләр фәтеһи Искәндәрә Бәрдә һөкмдары Нү-
шабәнин дили илә дәрс верир. Нүшабә Искәндәрә һаһар
сүфрәси өнүндә хәрәк әвәзинә даш-гаш тәклиф едир.
Искәндәр: «Даш-гаш јејиләрми, бу нә демәкдир?»—де-
јинчә Нүшабә: «Фәјдәсыз, јарамаз бөјлә даш үчүн бу
гәдәр вурушмағ, чарпышмағ нечин?»—дејә, фәтеһлик
гәддинин мәнәсызлығыны она баша салыр.

Белә исә јашамагда гәјә нә имиш? Гәјә, башгала-
рынын сәадәти наминә чалышмағдыр! Бу бөјүк гәјәнин
ичиндә фәрдин өзү дә, онун мәнәфеји дә вардыр.

Бу гала бизим гала,
Һәмийшә бизим гала.
Гурмадым өзүм галам,
Гурдум ки, изим гала!

«Өзүмүн дејил, изимин галмасы үчүн чалышмағ» ин-
сан дујғуларынын көзәллији, бөјүклүјү, хариғүл'адә-
лијидир! Инсанын дүнјада гојдуғу из, чығыр—ону әбә-
дијјәтә апарачағ јеканә јол ола биләр.

Беләликлә, јарадычылығ ешги, гуруб-тикмәк арзусу
бәлкә дә гәдимдән бу күнә гәдәр инсанын өлмәзлики ах-
тарышларынын тәзаһүрүдүр. Хүсускә ингилабдан сонра
гуруб-тикмәк, јашајыб-јашатмамағ халқымызын һәјат

гајәсинә чеврилмишдир. Сосналист чәмијјәтинин адамы өз јарадычылыг әзмилә өлүмә белә мејдан охумағы ба-
чарыр. Буна көрә дә доғум вә тој мәрәсимләриндә ол-
дуғу кимн, матәм мәрәсиминин дә мәзмуну дәјишмиш-
дир. Биз бу мәгсәдлә дә бу китабы тәртиб етдик ки,
матәм мәчлисләриндә инсаны гуруб-јаратмагдан, јаша-
јыб-јашатмагдан чәкиндирән дини монзәләр әвәзинә
өлүмүн вә һәјатын мә'насыны ачан дәрин мәзмунлу
фәлсәфи ше'рләр охунсун.

Үч бөлмәдән ибарәт олан бу китабы Азәрбајчан
поезијасынын инсан һәјатынын мүхтәлиф дөврләринә,
доғулуш, ад күнү, мәһәббәт, евләнмә, өлүм, әбәдијјәт
вә с. мөвзулара һәср олунмуш сечмә өрнәкләр дахилдир.
Бөлмәләрин ады шәрти олдуғуна көрә, онларда јахын
мөвзуларда әсәрләр дә верилр. Ири һәчмли әсәрләрин
анчаг мүвафиг парчалары сечилиб көтүрүлмүшдүр.
Бә'зи ше'рләр ихтисарла кедир.

Истәр фолклорумуз, истәрсә миниллик јазылы әдә-
бијјатымыз дүнјаја фәлсәфи бахышдыр:

Әзизим бахар кедәр,
Су каләр, ахар кедәр,
Дүнја бир пәнчәрәдир
Һәр кәлән бахар кедәр.

Јахуд:

Әзизим һарајындан,
Һәр илин һәр ајындан,
Күндә бир кәрпич дүшәр,
Өмрүмүн сарајындан.

Бүтүн бунлар өмүр мәһдудлуғуну үрәк ағрысы илә
гәбул едән инсанын өлүмә охудуғу ачы нәғмәләрдир. Бу
нәғмәләрдә кизли бир үсјан, ачыг бир е'тираз сәсләнир.
Лакин бу инсанын һәјат вә дүнја һаггындакы дүшүн-

чэлэринин тамы дежил. Тамы бу суалларын чавабыдыр:
«Һәјат нәдир? Дүнја нәдир? Онун дөнүб, доланан чәрхи
нәдир?»

Дүнја фәлсәфәсиндән, фәлсәфи ахын вә чәрәјанлар-
дан хәбәрсиз, өмрүндә мәктәб көрмәјән, әлиһә бир ки-
таб алмајан ашыгларымыз бу бөјүк суалларын изинә
дүшмүш, онлара чаваб ахтармышдыр:

Мән ашыг әј нәдәндир?
Фәләк чан ојнадандыр.
Инсан әсли торпагдан,
Торпаг әсли нәдәндир?

Һәјатын, тәбиәтин маһијјәтинә бармаг, шејләрин бә-
зәјини јох, өзәјини көрмәк еһтирасы әдәбијјатымызын
әсас јөнү, баш мөвзусу олмушдур.

Низами дејир:

Бу јердә, бу көдә нә варса әлбәт,
Буллара, шүбһәсиз, вар бир нәһәјәт.
Бәс бу каннатдан, де көрүм, кәнар,
Башга бир әләмә кедән јол да вар?
Вар исә нә үчүн билмәјир һеч кәс,
Јох исә, јохлуға јол ки, кедилмәз.

Нәсими дејир:

Еј мәнә нәһәгт дејәнләр, гандадыр бәс јарадан?
Кәл кәтир исбатын кимдир бу ше'ри јарадан?
Оду су торпагү јердән бөјлә-сурәт бағлајан,
Бөјлә дүккан јасыјан көндү чыхармы арадан?
Кәл мана бир сөјлә ки, кимдир сәнин нитгиндәки,
Сөјләјән, сөјләтдирән, дилләтдирән һәр арадан?

Фүзули дејир:

Нә даирәдир бу дөврү-әфлак?
Нә забитәдир бу мәркәзи-хан?

Чисмә әрзи кимн етди гаһм?
Нара нәдән олду нур лазим?
...Һәр хилгәтә кәрчи бир сәбәб вар,
Аја, сәбәби ким етди нәһар?

Өлмәзләримизин вердији бу бөјүк суаллар дүнјанын каннатын, варлығын вә јохлуғун, һәјатын вә өлүмүн маһијәтини билмәк, дәрк етмәк арзусундаг доған соргулардыр. Бу соргуларын чавабыны һәлә тапмајан инсан, она мә'лум олмајан сирләрин әбәди сорағындадыр. Суалы олмајан елм—елм дејил, суалсыз сәнәт дә сәнәт. Белә бөјүк суалларла чарпынан бир әдәбијјаты јаратмыш халғын јас мәрасимләриндә охунан гәсидәләр, јас саһибләрина тәсәлли олмагла бәрәбәр, ора топлашанларә һәјат вә өлүм, варлыг вә јохлуғ һаггында дәрин дүшүнкчәләрә далмаға мәчбур едир. Дүшүнмәји бачармајан—һәјат намиһә јаратмағы да бачармаз.

Бә'зи јас мәчлисләриндә инсаны јаратмаг, гурмаг арзусундан дашындыран, онун әлиһи-голуну бағлајан, мәзар-гохулу гәзәл вә гәсидәләрин охунмасы адамларда икраһ һисси ојадыр. Јахуд башгаларынын үстүнә бә'зән елә күлүнч вә бајағы сөzlәр, ара шаирләринин елә шит ше'рләри јазылыр ки, охујаны дүшүндүрмәк әвәзинә күлдүрүр. Бу китабын тәртибинә сәбәб бир дә белә һаллара мүмкүн гәдәр сон гојмаг арзусудур.

Гәдим Орхан мәктәбләриндә бир башдашыдакы јазы бизи бу күн дүшүндүрүр: «Көјдәки күнәшдән, јердәки елимдән дојмадым...» Нә көзәл сөз! Бу бизә мәрһумун зөвгүнү вә дүнјакөрүшүнү ачыр. Көјдәки күнәшдән дојмамасында исә вәтәндашлығыны көрүрүк. Рәһмәт олсун ана торпаға говушан бу бөјүк үрәкли инсана, вәтәндаша!..

Дүнјанын вәфасызлығыны ашыгларымыз белә ифадә едир;

Аббас Туфарганлы:

Бу дүңја карвансарадыр,
Һәр кәлән гонар, әјләнмәз.

Ашыг Нүсејн Бозалганлы:

Бу гоча дүңјанын јохдур вәфасы,
Кан бошалам, кан да долан көрмүшәм.

Дәлләк Мурад:

Фәләк бичинчиди, бу дүңја зәми,
Бичилән зәмидән мүргүзар олмаз.

Ашыг Бәсти:

Гоча чадукарды, алдадыр сәни,
Чаваңлыг донунда галан бу дүңја.

Дүздүр, бунларын чоху мүхтәлиф образларла дејил-
миш мә'лум һәгигәтдир. Бунунла бәрабәр, ашыг бу
«вәфасыз дүңјада» бизә нечә јашамағын тә'лимини дә
вермәјә чалышыр:

Хәстә Гасым кимә гылсын дадыны?
Чаны чыхсын өзү чәксин одуну.

Јахшы икид, јаман етмә адыны,
Чүнки јаман аддан өлүм јахшыдыр.

Һәјатын вә өлүмүн маһијјәтини дөрд мисрада бун-
дан көзәл вә бундан кәрәкли демәк олармы? Бурада
ашыг «һәјат јахшыдыр, ја өлүм» суалынын заһири мә'-
насыны дејил, даһили мә'насына тохунур.

Әлбәттә, неч кәс бир дәфә верилән һәјатдан кечмәк,
ону өлүмә дәјишмәк истәмәз. Лакин чәмијјәт гаршы-
сында хәчәләтли јашамагдан өлүмү үстүн тутан ел
нәгмәкары халгын гәјәсини, мәгсәдини өң плана чәкир,

бизн намусла, шәрәфлә јашамаға чағырыр. Бу мәсәләјә тохунан ашыг Шенлик дә ады-саны горумағы, мәрданә јашамағы тәлгин едир:

Тәмиз сахла ады, саны,
Дост, дүшмәни јахшы таны.
Мәрд икид демәз јаланы,
Јанар ода ғаласан да.

Бурада да јенә өлүм ријакар јашамагдан үстүн ту-
тулур.

Бу китаб илк тәшәббүс олдуғундан онун гүсурлар-
дан хали олмајачағыны билирик. Һөрмәтли охучулар-
дан хәһиш едирик ки, кәләчәкдә көрдүкләри гүсурлары,
һабелә өз тәклифләрини китаб тәртибчиләринә јазыб
билдирсинләр.

БӘХТИЈАР ВАҢАБЗАДӘ

БУ КҮН АД КҮНҮДҮР

ЛАЈЛАЛАР

Лајлај, бешијим, лајлај,
Евим, ешијим лајлај!
Сән кет ширин јухуја,
Чәким кешијим, лајлај.

Лајлај дедим јатынча,
Көзләдим ај батынча.
Чаным чәзана кәлди
Сән һасилә чатынча.

Лајлај дедим јатасан,
Күл јастыға батасан.
Күл јастығын ичиндә
Ширин јуху тапасан.

Лајласы бирдән-бирдән,
Бешији инчи-дүрдән.
Лајла дедим балама,
Јухусу гызылкүлдән.

Лајла дедим учадан,
Чыхсын сәсим бачадан.
Танры сәни сахласың,
Боғмадан, гызылчадан.

Баламсан, бир дәнәсән,
Сәдәфсән, дүрдәнәсән.

Мән өлсәм сәнә гурбан,
Сән өлмә, бир дәнәсэн.

Әзизим һај мәнимчүн,
Верәјдим пај мәнимчүн.
Мән өлсәм, дүңја гопмаз,
Сән өлсән, вај мәнимчүн!

Балам јатыр бешикдә,
Бүлбүл охур ешикдә.
Јат јухуну алкинән,
Мән дурмушам кешикдә.

Гызылкүл путам, лајлај,
Әтринә батам, лајлај.
Балам әрсәјә чата,
Тојуну тутам, лајлај.

Лајласы дәрин бала,
Јухусу сәрин бала.
Танрыдан әһдим будур
Тојуну көрүм, бала.

Лајла дедим адына,
Һагг јетишсин дадына.
Һәр вахт лајла дејәндә
Балам дүшүр јадыма.

Бир күл әкдим бојунча,
Ијләмәдим дојунча.
Өмрүм-күнүм узансын
Бу баламын тојунча.

ОХШАМАЛАР

Дагда дарылар,
Сүнбүлү сарылар,
Гоча гарылар
Бу балама гурбан.

Илхыда атлар,
Чөлдө көј отлар,
Эрсиз арвадлар
Бу балама гурбан.

БЭСЛӘМӘЛӘР

Ај белә тәк-тәк доғар,
Күн белә тәк-тәк доғар.
Сәнин кими оғулу
Аналар тәк-тәк доғар.

Дәрја оллам, буланнам,
Сучаг оллам, суланнам,
Сағ көзүм сәнә гурбан,
Сол көзүмнән доланнам.

Гәрәңфиләм, галхарам,
Ачылмаға горхарам,
Кечә чыггырын чыхса,
Јеримдән дик галхарам.

Гохусу күлдән кәлир,
Күлдән, бүлбүлдән кәлир.
Баламын күл бешикдә
Јухусу бирдән кәлир.

Әзизим, асма мәни,
Һәҗ-күҗә басма мәни.
Ғоҗма тифил ағлаја,
Ағзына бас мәмәни.

Хырдачасан, мәзәсэн,
Сән һәр күлдән тәзәсэн,
О күнә гурбан олум,
Тыпбыр-тыпбыр кәзәсэн.

Бала дады, бал дады,
Бала адам алдадыр.
Ширини ширин олу,
Ачысы да бал дадыр.

Бала демә ган олар,
Јел әсәр фәған олар.
Бала кәзән јерләрә
Аналар гурбан олар.

Баламды, ханды, ханды,
Бағчада гуш гованды.
Мисри гылынч белиндә,
Вурмаға пәһләвандыр.

Гызым гызлар ичиндә,
Әјриси јох гычында.
Гызымчүн елчи кәләр,
Кәлән ајын ичиндә.

АРЗУЛАМАЛАР

Балама гурбан дајчалар,
Балам һачан әл чалар?

179954

Балама гурбан инәкләр,
Балам һачан имәкләр?

Балама гурбан иланлар,
Балам һачан дил аңлар?

Балама гурбан халасы,
Балам ғызыл парасы.

Балама гурбан дајлаглар,
Балам һачан ојнаглар?

Балама гурбан мејвәләр,
Балам һачан евләнәр.

ГЫЗЫМЧҮН

Күзкүдә дүјмә,
Тозуну силмә.
Хончада тирмә
Кәләр ғызымчүн.

Алтында халча,
Чалыр каманча.
Он дәнә хонча
Кәләр ғызымчүн.

Һејвасы, нары,
Бағларын бары.
Бир дүз илгарлы
Кәләр ғызымчүн.

ОГЛУМ МӘҺӘММӘДӘ НӘСИҖӘТ

«Лејли вә Мәчнун»дан

Сән, еј он дөрд јашлым, һәр елмә јеткин!
Көзүндә әкси вар ики аләмин!
Једди јашар олдун о заман ки, сән,
Ачылдын күл кими, күләндә чәмән.
Инди ки, чатмышдыр јашын он дөрдә,
Башын сәрв кими дурур көјләрдә.
Гәфләтдә ојнама, гејрәт вахтыдыр,
Инди һүнәр вахты, шөһрәт вахтыдыр.
Учалмаг истәсән, бир камала чат,
Камала еһтирам көстәрәр һәјат.
Ушагкән әслини сорсалар бир аз,
Ағач бар верәндә чинси сорулмаз!
Елә ки бөјүдүн, беләдир гајда,
Атанын адындан сәнә нә фәјда?
Сән, асланлар кими, кеч чәбһәләрдән,
Јалныз һүнәринин баласы ол сән!
Сәадәт камалла јетишир баша,
Халга һөрмәт елә, әдәблә јаша.
Башына әфсанә дүшдүјү заман
Аллаһ горхусуну унутма бир ан.
Өз адына лајиг ишләр көр ки, сән
Ахырда утанма хәчаләтиндән.
Оғул, сөзләримә јахшы гулаг ас!
Ата нәсиһәти фәјдасыз олмаз.
Көрүрәм, шәһәрдә ләјагәтин вар,
Ше'рдә, сәһнәтдә мәһарәтин вар.
Шаирлик еләмә, дөврә бах ки, бир,
Тә'риф әвәзинә писләнир ше'р.

Ше'рдэн учалыг умма дүнјада,
Чүнки Низамијлә гуртарды о да.
Һәрчәнди сәнәтин чох рүтбәси вар,
Һәјатда фәјдалы бир елм ахтар.
Бу әјри чизкиләр чәдвәлиндә сән,
Өзүнү шәрһ едиб, өзүнү өјрән.
Ол өз вичданынын сирринә ачар,
Чүнки, бу мә'рифәт гәлбә нур сачар.
Елмләр елмидир демиш пејғәмбәр
Дин елми, тәбабәт елми мүхтәсәр.
Көбәкдәки әтри бу ики елмин
Фәғиһлә тәбибдир, буну бил јәгин.
Фәғиһ олсан әкәр, итаәткар ол,
Һијләдән, ријадаң дайм кәнар ол.
Иса мә'рифәтли һәким ол, амма
Инсаны өлдүрән бир һәким олма.
Һәм һәким, һәм фәғиһ олсан сән, әкәр,
Һамыдын јанында адын јүксәләр
Һәјат да, өлүм дә гул олар сәнә,
Сәадәт вә шөһрәт дүшәр пајына.
Бир елм өјрәнмәк истәдикдә сән,
Чалыш ки, һәр шеји камил биләсән.
Камил бир паланчы олса да инсан,
Јахшыдыр јарымчыг паланчылыгдан.
Мөндән сөјләмәкдир, сәндән ешитмәк,
Бир инсан әлибош кәзмәсин кәрәк.

Мәһәммәд Фүзули

«ЛЕЈЛИ ВӘ МӘЧНУН» ДАН

Ол дәм ки, бу хакданә дүшдү,
Һалыны билиб фәғанә дүшдү.
Ахыр күнүн әввәл ејләјиб јад,
Ахытды сиришкү гылды фәрјад.
Јәгин ки: «Вүчуд дами гәмдир;
Азәдәләрин јери әдәмдир.
Һәр ким ки, әсир олур бу дамә,
Сәбр етсә кәрәк гәми-мүдамә».
Олмушду зәбани-һалы куја.
Сөјләрди ки: «Еј чәфачы дүнја!
Билдим гәмини сәнин ки, чохдур,
Гәм чәкмәјә бир һәриф јохдур.
Кәлдим ки, олам гәмин һәрифи,
Кәл, тәчрүбә елә мән зәнфи!
Һәр ганда гәм ола, гылма еһмал,
Чәм ејлә, дили-һәзинимә сал!
Һәм вер мәнә гәм јемәк кәмали,
Һәм аләми гәмдән ејлә хали!
Пејвәстә мәни әсири-гәм гыл!
Кәм гылма нәсибими, Кәрәм гыл!
Зөвг илә кечирмә рузикарым,
Фани олана јох е'тибарым.
Еј ешг, гәриби-аләм олдум,
Авареји-вадији-гәм олдум.
Тәдбири гәм етмәк олмаз олду,
Кәлдим, кери кетмәк олмаз олду.

АНА ВӘ КӨРПӘ

Җај күнү. Јол үстү. Ағач көлкәси...
Көлкәдә бир кәлин отурмуш јалғыз;
Од төкүр башына көјүн нәфәси,
Јатыр гучағында сүдәмәр бир гыз.
Ушаг јухусунда гымышыб күлүр,
Тамам гапанмамыш ала көзләри.
Онуи саф үзүндән нурлар төкүлүр,
Елә бил, ачылыр бир јаз сәһәри.

Ахышыб атлылар, арабалылар
Кәндләрә гајыдыб кедир шәһәрдән.
Нә һава тәрпәнир, нә мей, нә рузикар...
Гушун да нәфәси тәнкијир һәрдән.

Дујуб көрпәсинин һәр бир һалыны,
Ана сығынмышдыр бу көлкәлијә.
Ушағын үзүнә чәкир шалыны,
Күнәш көзләриннә дүшмәсин дејә.

Јол үстә динчәлән о кәлин кимди?
Шәһәрдән гајыдыр, кәндә кедәчәк.
Ушаг јухусуну алачаг инди,—
Ана өз јолуна давам едәчәк.

Сүлейман Рүстәм

АЗАДЫМ

Оглумң ад күнүңә

Сән мәним көз бәбәжимсән, өз адымсан, Азадым,
Доғру јолларда голумсан, ганадымсан, Азадым!

Ше'римни мәнбәјисән, чешмәсисән, күлшәнисән,
Ән ағыр күндә әјилмәз поладымсан, Азадым.

Сән гаранлыг кечәләр сөнмәз ишыгсан көзүмә,
Бу мәһәббәт долу гәлбимдә одумсан, Азадым.

Белә хошбәхт ола билмәзди Сүлейман Рүстәм,
Сән чанымсан, чијәримсән, Азадымсан, Азадым!

Рәсул Рза

СӘНИН АД КҮНҮН

Ев... Сүфрәнин башында отурмуш гоһум-таныш...
Җамы дејир:—А бала, севни, ојна, күл, даныш!
Сәнин көзүн гапыда, гулагларын сәсдәдир,
Гәлбин гуш тәк чырпыныр, елә бил гәфәсдәдир.
Бах, кәлди јолдашларын, әлләриндә һәдијјә,
Сән кими көзләјирсән,—инди кәләчәк—дејә.
Нәдир көзләриндәки о һәсрәт, о интизар?
Нечин күлтәк ачылмыр күлүшүндән додаглар?

Дивардакы нәдир о, узун-узады бахдыгын?
Кәл гәлбимин парчасы, дур кәл, синәмә сыгын!
Сән мәни ахтарырсан, мән узагда дежиләм,
Доғрудур ки, јанында, бир отагда дежиләм;
Анчаг јохла һәр шеји, ше'рими, мәқтубуму
Көр сәндән ајры кечән бир дәгигәм олдуму?
Көзүнү чәк гапыдан, севин, ојна, күл, даныш,
Көрпә гәлбин дужгусу дүијада алданмамыш.
Инди мәни көзләмә, көзүнү јора-јора,
Кәләчәјәм, инди јох, бәлкә дә чох-чох сонра...
Сән орда һәсрәт чәкиб мәни көзләјән заман,
Горујрам өмрүнү бурда мән јагылардан.

Осман Сарывәлли

БАБАН БЕЛӘ ДЕМИШДИ

(Ушагын ад күнүндә)

Әлван чичәкләрлә бәзәнир ејван,
Бајрам палтарыны кејинир анаи...
Гоһумлар, гоншулар икибир, үчбир,
Әлләри чичәкли јыгышыб кәлир.
Күл кими фәрәһлә ачылыр үзүн,
Сәнин ад күнүндүр, ај оғул, бу күн.

Өмрүнүн бағында күл ачыр баһар,
Бунун да бир шөвгү, бир чәлалы вар...
Һәр кәлән тез нәзәр јетирир сәнә,
Һәрә бир ојунчаг кәтирир сәнә,
Дүзүлүр гаршында о һәднјјәләр:
Балача ајылар, атлар, дөвәләр...

Күлүр умул-умул шејтан көзлэрин,
Үзүрсэн ичиндә ал чичәклэрин...
Нә камаң динчәлир, нә тар дајаныр,
Фәрәһлә көзләрдә севинчләр јаныр.
Аләмә сығмајыр чалан, чағыран,
Сүфрәдә јемәкләр дәјишир һәр ан...
Ал шәраб башлара етдикчә әсәр,
Меһрибан күлүшләр, шән гәһгәһәләр
Кәзиб көнүлләри гуш кими јенә
Јүксәлир көјләрин дәрнилијинә.
Гәдәһләр бошалыр, долур јенидән,
Лакин ағыр-ағыр дүшүнүрәм мән...

Мәчлис аһәнкини дәјишир бир аз,
Гонаглар сөз алыб данышыр бир-бир:
— Дүңјада һәр кәсдән шириндир өвлад,
Бизим халгымызын фәхридир бу ад—
Әзиз «Бабәк» ады...

— Мүбарәк олсун!

Сәнин сағлығына!

Хошбәхт ол, гузум!

Гәдәһләр бошалыр, долур јенидән.
Лакин ағыр-ағыр дүшүндүкчә мән,
Көрүрәм гаршымда бир һејкәл дурур—
Бабамдыр, мин иллик алнында гүрур,
Бајагдан дајаныб сејр едир бизи...
Мәналы, мәналы сүзүр мәчлиси,
Үзүнү көрпәјә тутур ихтијар:

— Мәним дә бир кичик һәсинһәтим вар:
Гузум, бу күн сәнин ад күнүндүр, ад...
Нә олар!.. Хошбәхт ол, боја-баша чат!..
Лакин фајда јохдур биз гојан аддан,
Өзүн һүнәр көстәр, өзүн ад газан...

МӘНИМ АНА ҮРӘЈИМДИР

Сән јатырсаң мышыл-мышыл,
Нәфәсинлә исинирәм.
Ојананда, көрпә гузум,
Шән сәсинлә исинирәм...

Һеч өмрүмү, һәјатымы
Севмәмишдим белә дәрин.
Һәр ан мәнә јаша дејир
Сәнин мунис нәзәрләрин.

Мән сеvirәм һәјатымы,
Сән кимсәсиз олмајасан.
Јад әлләрдә гөнчә кими
Ачылмадан солмајасан.

Парылдаса кирпијиндә
Бир дамлачыг кәдәр јашы,
Силмәк үчүн долашарам
Күчүм чатса дағы, дашы.

Чыраг дејил, баш учунда,
Кечәләри мәнәм јанан.
Мәним ана үрәјимдир
О дөврәндә ишыгланан.

Сән јатырсаң мышыл-мышыл,
Нәфәсинлә исинирәм.
Ојананда, көрпә гузум,
Шән сәсинлә исинирәм.

Бәхтијарам, неч билмирәм
Гәлбимдәки бу нә сәсдир?
Ширин-ширин пычылдајыр:
Ана һисси мүгәддәсдир.

Никар Рәфибәјли

АД КҮНҮМДӘ

Јагут, инчи кәтирдин,
Сән биринчи кәтирдин
Мәнә һәдијјәләри.
Көзүнә гурбан олум,
Көзүмдә јохдур мәним
Даш-гашларын дәјәри.
Мәнә үфүгләри вер,
Әтирли сәһәри вер,
Көј дәнизи бағышла,
Үстүндән үзүм кечим.
Мәнә дағ зирвәси вер,
Гартал гумру сәси вер.
Кениш көј, саф һава вер,
Үрәјимә севда вер.
Чејран-чүјүр отлајан
Јашыл бир чөл бағышл
Бир дә дағлар гојнунда
Һәзин-һәзин ујујан
Зүмрүд бир көл бағышла.

Көзүмдө жокдур мөңим
Даш-гашларын дэјери,
Мөңө үфүглэри вер,
Бир дэ күнөш әтирли
Ајдын сәһәрлэри вер...

Мәдинә Күлкүн

АНАЛАРЫН ИСТӘЈИ

Бир көрпә,
бутасындан чыхан күл кими
чыхды бәләкдән.
Илк дөфә ајаг басды торпаға.
Севинди торпаг,
севинди чөл, чәмән.
Бир көрпә илк дөфә дил ачды,
илк севинч пајы дүшдү
атаја, анаја.
Бир нәғмә јајылды санки бүтүн дүңјаја.
Бир көрпә
Илк дөфә голларыны ачды
доғмасына, әзизинә.
Бу мәһәббәтлә
сабаһын мүждәләрини верди,
елә бил, Јер үзүндә.
Күлдү,
илк дөфә сүд дишләрини көстәрди
мәпә, сәнә, она.
Сандым сүд әтри долду
көрпәчә күлләрини буталарчана.
Сүд әтријлә күл әтри

нечә ана гәлбини
иситдиләр бир анлә.

Һәјат нә көзәл олур
көрпә нәфәсијлә,
күл әтријлә, доланды!..

Илк дәфә көрпә
өзү башыны галдырды,
бахды сәмаја,
вәчдә кәлди, бахды јенә
бир көрпә һејрәтијлә,
сүздү карван булудлары,
бахды көјләрини мавилијинә...

Илк дәфә гушларын
нәғмәсини динләди
матдым-матдым, һејран-һејргән.

Гушлара чаваб нидасы
гопачагды, аз ғала,
көрпәчә додагларындан.

Бахды гушларын нizamлы,
низамсыз учушларына да һәлә.
Көрпәчә әлләрини гоша ганад тәк
көјләрә галдырды күлә-күлә.

Елә бил, һәр јаны
севинчә гәрг етмәк истәди бир көрпә.

Бир көрпә үрәјиндән
мин-мин севинч ахды
далға-далға, ләпә-ләпә...

Көрдү булудларын
бир-биринә дәјмәсини,
шимшәкләрин чахмасыны да.

Көрдү јаз јағышларынын
шырыл-шырыл јағмасыны да.
Илк дәфә

тәбиәтин дә нәғмәсини динләди,

ешитди ширин-шәкәр лајласыны,
бу нәғмәләр алтында вәчдә кәлиб
Бир дә, бир дә

Гучаглады анасыны...
Милјон-милјон аналарын истәји
синәмдә баш галдырды јенә:
Дедим, гој шәфәгләр дүшсүн
көрпәләрин чөһрәсинә,
бешијинә.

Дедим, гој һәр тәрәфдә
Чичәкләр ачсын нахыш-нахыш,
рәнк-рәнк...

Сүнбүлләр дә долсун дәшә,
һәмишә нәғмәләр јазат
Көрпә күлүшләријлә ачылан
дүнјамызын ал сәһәрләринә.

Бәхтијар Ваһабзадә

АД КҮНҮ

*Оғул, фәјда јохдур биз гојан аддан,
Өзүн һүнәр көстәр, өзүн ад газан.*

О. Сарыәлли

Бу күн ад күнүндүр, ај Азәр балам,
Адыла бәрабәр учаласан сән.
Бу ады һәдијјә вермишик сәнә,
Истәрәм, һәјатда ад аласан сән.

Вәтәнин адыјла чағырдым сәни,
Сәнә Вәтәнимин адыны гојдум.

Онун һәр гәмини, һәр севинчини,
Ај оғул, синәмин башында дүјдүм.

Атанын ән бөјүк ешги, мурады,
Ше'ри дилә кәлиб «Вәтәндир»!—деди.
Азәр, көрпә балам, сәнә бу ады,
Мән вердим, бәлкә дә Вәтән вермәди.

Бүлбүл чәһ-чәһ вуруб охумаздымы
Она бүлбүл ады гојулмасајды?
Күл бу гәдәр көзәл гохумаздымы,
Мәкәр онун ады күл олмасајды?!
Ады да, саны да әмәл учалдыр,
Ад сәни галдырмаз, сән ады галдыр!..

Атан фәрәһләнсин әмәлләриндән,
Вәтән чајларындан күч алсын сәсин!
Сән елә јаша ки, анамыз Вәтән,
Сәнә өз адыны һалал ејләсин.

Адил Бабајев

БИЗИМ АДЛАРЫМЫЗ

Ата ад сечәрәк адлар ичиндән
Сән Адил гојмусан мәнним адымы.
Әдаләт јолунда оддан кечәндә
Алдым ән гијмәтли мүкафатымы.

Адым—андым олду илләрдән бәри,
Һәр кимә хош кәлмир, кәлмәсин, нә гәм?.

Әсә дә өмрүмдән сәмум јелләри
Јенә һагг ашиги, јенә адиләм.

Инди дәб дүшүбдүр ады дәјишмәк,
«Чағлар»лар, «Алов»лар тутуб дүјианы.
Надир исте'дадлар олса да тәк-тәк
Ләгәбләр бүрүјүб Азәрбајчаны.

Куја ки, ләгәбсиз јаранмыр әсәр,
Куја ад дәјишмәк һәр ишдә башдыр.
Ахы, нә Үзејир, нә дә ки, Чәфәр
Өзүнә тәзә ад гондармамышдыр.

Бир дә ад шәртидир, дејиб бабалар,
Ада шөһрәт верир һәр јердә инсан.
Нә гәдәр јалтаг вар—адлары Вүғар,
Нә гәдәр горхаг вар—адлары Аслан.

Ад көзәллијинин нәдир мә'насы?
Диләк көзәл олсун, иш көзәл олсун.
Инсанын Күнәшдән кәлсин сәдасы,
Ајда инсан үчүн һејкәл гојулсун.

Аталар, аналар өвладларына
Гејрәт бәхш еләсин ад илә биркә.
Өмрүн күнләринә, саатларына
Гатмасын хәјанәт, салмасын ләкә.

Әдаләт јолунда инсан өвлады
Јансын, аловлансын, кери дөнмәсин.
Хејрхаһ чағрылсын инсанын ады,
Көзә иш көрүнсүн, ад көрүнмәсин.

О вахт кәрәк олмаз әсла ләгәбләр,
Адлар кайнатда күн кими парлар.
... Бәли, һагг јолунда баш гојсаг әкәр
Бизи ләгәбсиз дә кәлиб тапарлар.

Тејмур Елчин

ЕВИМИЗДӘ ТӘЗӘ НӘГМӘ

Евимиздә тәзә нәгмә—
Нәвәмин сәси!
Евимиздә көрпә әтри,
Көрпә нәфәси!

Евимиздә јухусузлуг,
Тәзә лајлалар,
Күнајымын јухусуну
Күдүр лајлалар.

Евимиздә һава исти,
Һава Күнајлы
Евимизин сәмасы вар:
Күнәшли, ајлы.

Нәриман Һәсәнзадә

АНА ҮРӘЈИ

Мән сәни көрәндә һалым дәјишди,
О көзләр көзүмдә галды әбәди.
Аналар дөзмәјир, кимсә демишди,

анасан, үрэјин дөзө билмәди,—
бәдханын дедији бөһтанә,
ана!

Гызын әтирлидир бәнөвшәдән дә,
сәнин сүдүн кими о тәзә-тәрди.
Зәрифди о буллуր бир шүшәдән дә,
амма пис нәфәсдән сына биләрди.

Онуң сүмүкләри бәркимәјибди,
вурушсун ат илә, ја өкүз илә.
Мәним дә хәтримә јаман дәјибди,
кими ејһам илә, кими сөз илә.

Адым бир хәбисин кәзди дилиндә,
галдым арасында од илә көзүн.
Сән сусдун—
үрәјин чәрраһ әлиндә,
сән сөзә дөзмәдин, бычаға дөздүн.

Доғруданды, кәсилди ана үрәји,
һәлә ачылмајыб сирри дүнианын.
Бир аз да назилди ана үрәји,
дөзүмү бир аз да артды ананын.

Бөһтанла, бәдхәһла дөјүшдү бычағ,
еј хәбис үрәји, даима хар ол.
Бир ана үрәји јашатдын, чәрраһ,
сән дә бир ананын оғлусан, вар ол.

Бир шеји дәрк етдим, бу мө'чүзәдир,
(һәр гәдди-гамәти әјир о мүтләг).
Өвлада тушланан зәрбә, һәр нәдир.
ана үрәјинә дәјәр о мүтләг.

АРЗУ

Гәшәнкдир оғлумун хурмајы сачы,
Гашлары гарадыр, көзләри гонур.
Кәлирәм, гуш кими о гаһад ачыр,
Бала көјәрчин тәк синәмә гонур.

Дејирләр, оғлума чох севдијимдән
Батыр сол јанағы күлүмсәјәндә.
Гој олсун, һағлыдыр бу сезү дејән,
Елә һәмин јердән өпүрәм мән дә.

Дејирәм басдыгча ону бағрыма:
О мәним чанымла бир чан дејилми?
Мәним һәр дәрдимә, үрәк ағрыма
Онун күл нәфәси дәрман дејилми?

Әзиздир һамынын мәнә көрпәси,
Көзүнүн ишығы көзүмүнкүдүр.
Гулағым ешитсә ағламағ сәси,
Дејирәм ағлајан өзүмүнкүдүр.

Онда сүд гохусу, күл нәфәси вар,
Сәадәт диләјир бүтүн варлыға.
Бу Јер күрәсиндә көрпә балалар,
Балам тәк чыхајды бәхтијарлыға.

Һәр ан диләјирәм бу көзәл чағы,
Көзләрдә нә гүссә, нә гәм олајды.
Бүтүн көрпәләринг сығыначағы
Дејирәм каш мәним синәм олајды!

ОҒЛУМ ТАҒИРӘ

Һазыр палтарлар көзләјир сәни, оғлум.
Әскиләриндән чыхчаг
Һазыр палтарлар кејинәчәксән.
Һазыр сөзләр көзләјир сәни оғлум.
Дилин сөз тутачаг
Һазыр сөзләр дејәчәксән.—
Севдијини севәчәк,
Сөјүдүнү сөјәчәк,
Истәјәндә
Елә-белә дејинәчәксән.
Сәнин кәлишинә
Чохдан һазыр олан.
Бу дүнјада
Тәкчә үч шеји
Өзүн газанмалы олачагсан оғлум:
Дуз-чөрәјини,
Мәһәббәтини
Вә бир дә... нифрәтини.

Јанвар, 1982.

Рәһбәр Бәширли

КӨРПӘ ДҮНЈА

Ғызым Лејла үчүн

Ғајғысыз бир көрпә кәлди дүнјаја,
Һәјатда бир дујум нәфәс чохалды.
Бир нәнә лајласы јетди һараја,
Сәсләрин ичиндә бир сәс чохалды.

Бахды бирчэ дэфэ, бирчэ бахышла
Дүнјанын ики көз ишыгы артды.
Ихтијар гочалар көврэк күлүшлэ:
«Јенидэн доғулдуг»—дејэ сөз атды.

Өмрү борч алырыг гаралы-ағлы,
Гајғысыз галмырыг,
 өмрә гајғы сүз.

Борчуну гајтаран гоча гајғылы,
Борчуну хәрчләјән көрпә гајғысыз.

Дүнја гәрибәдир, јахшыча бахсан;
Севинч из апарыр, кәдәр из салыр.
Бир дүнја севинчлә доғулур инсан,
Кедәндә бир дүнја кәдәри галыр.

Һәр өтән фәсилдән, һәр өтән күндән
Өмүр хырдаланыр, өмүр хәрчләнир.
Көрпә бахышындан, тәбәссүмүндән
Һәјат ешгимизә үмид чиләнир.

Әзәлдән улуду, учады дүнја;
Итирир—гәмләнир, тапыр—өјүнүр.
Гочанын көзүндә гочады дүнја,
Көрпә бахышында көрпә көрүнүр.

ЕВИМИЗӘ КӘЛИН КӘЛИР..

БАЈАТЫЛАР

Әнизим көзәл алма,
Жемәјә көзәл алма.
Чиркин ал, әсил олсун,
Бәдәсил көзәл алма.

Су кәлир галха-галха,
Төкүлүр бизим арха.
Арзу-кам јетишибдир
Билдирин тоју халга.

Кәмәр бағла белинә,
Шәрбәт верәк әлинә.
Сән кәлиним оlanda
Хына гојум телинә.

Бахчадан күл үзәјдим,
Телләримә дүзәјдим.
Гардашымын тојунда
Бир дојунча сүзәјдим.

Гыз олдум, султан олдум,
Нишанландым хан олдум.
Әрә кетдим севиндим,
Алышдым бүрјан олдум.

Кәлинә фәрә гурбан,
Долан кәл дәрә, гурбан.

Гардаш еви јахшыдыр,
Јенә дә әрә гурбан.

Ај гыз, дағдан енасан,
Дуваг тәк јелләнасан.
Гурбан олум о күнә
Гардаш үчүн кәләсан.

Пәнчәрәдән әл ејләр,
Әлләри кәл-кәл ејләр,
Ики көнүл бир олса,
Дағдан, дашдан јол ејлә

Горугда гојун, гузу,
Гојуна вердим дузу,
Дөвләтә сусамајын,
Икидә верин гызы.

Бу јол јоламы кедәр?
Чејран чөләми кедәр?
Он бешина јетән гыз,
Евдә јоламы кедәр?

Бу фәјтон бизим олсун,
Топлары гызыл олсун,
Биз аласы гызларын,
Өмүрләри узун олсун.

Гызыл үзүјүн гашы,
Јанды бағрымын башы,
Мән дејән јар олмаса
Јандыррам дағы-дзшы.

Анам, бачым, гыз, кәлин,
Әл-ајағы дүз кәлин

Једди оғул истәрәм,
Бирчә дәнә гыз кәлин.

Бу дағларын лаласын,
Һамы севәр баласын.
Мән истәрәм баламы,
Балам истәр баласын.

Мән ашыг инчәлибди,
Көзәлләр инчәлибди.
Бу күн хошбәхт күнүмдүр,
Евә кәлин кәлибдир.

Кәлин, диләкли кәлин,
Ана үрәкли кәлин.
Хәмир јоғур, чөрәк јап,
Полад биләкли кәлин.

ЕЛИН ТОЈ НӘҒМӘЛӘРИ

Ај оғлан

Су атдым јара дәјди,
Әлим дивара дәјди
Дилим-ағзым гурусун
Нә дедим јара дәјди.

Тој елә кәлим тојуна, ај оғлан
Адахлын гурбан бојуна, ај оғлан.

Кедиб-кәлмәк илә јолу ағартдым,
Сары башмағ илә һәсри саралтдым,
Мәни алдын, дүшмән көзүн чыхартдын.

Тој елэ кэлим тојуна, ај оғлан,
Адахлын гурбан бојуна, ај оғлан.

Отурмушдум сәкидэ,
Гулағым сәксәкидэ,
Бир гызыл алма кэлди,
Бир гызыл нэлбәкидэ.

Тој елэ кэлим тојуна, ај оғлан,
Адахлын гурбан бојуна, ај оғлан.

Адахлын һаны?

Евләрэ күн дүшәндэ
Алма гојдум нишана,
Гара јајлыг жарашар
Јардан ајры дүшәнэ.

Бағчалар бары,
Һејвалар нары,
Гардаш, башына дөнүм,
Де, бәс адахлы һаны?

Мирһасәнин бағлары,
Шаггылдар жарпағлары,
Шеһ дүшмүш күлә бәнзәр
Јарымын додағлары.

Бағчалар бары,
Һејвалар нары,
Гардаш, башына дөнүм,
Де, бәс адахлын һаны?

Атданды, хан әзизим,
Ардыңча галды көзүм,

Јолда јолдашын гурбан,
Евә кәләндә өзүм.

Бағчалар бары,
Һејвалар нары,
Гардаш, башына дөнүм,
Де, бәс адахлын һаны?

Истәканым бир дәстди.
Дәсти дә мәнә бәсди.
Сағ көзүм јара гурбан,
Сол көзүм мәнә бәсди.

Бағчалар бары,
Һејвалар нары,
Гардаш, башына дөнүм,
Де, бәс адахлын һаны?

Галмышам

Евләри бурда јохду
Көчүбдү, бурда јохду,
Чаным нечә чан версин,
Чаналан бурда јохду.

Пәри-пәри пәрвәрдиҗар,
Пәрваз олмушам,
Әлини вер әлимә,
Далда галмышам.

Гардаш кәлир мешәдән,
Гәлјаны вар шүшәдән,
Јарым бир көјнәк тикиб,
Јахасы бәнөвшәдән.

Пәри-пәри пәрвәрдикар,
Пәрваз олмушам,
Әлини вер әлимә,
Далда галмышам.

Гардаш, башына дөнүм,
Гәләм гашына дөнүм,
Јалныз сәни демирәм,
Кәлини, башына дөнүм.

Пәри-пәри пәрвәрдикар,
Пәрвиз олмушам,
Әлини вер әлимә,
Далда галмышам.

Гыз сечилмәси

Гызы көрмәјә кедән оғлан бачысы охујур:

Чајлар дашыр, лил кәлир,
Дәстә-дәстә күл кәлир.
Күлләрин бирин үзәјдим,
Гардашымын тојунда
Отуруб-дуруб сүзәјдим.
Ај, аја бах, нечә кедир,
Су кәлди бүрүдү јолларын, а кәлини!
Ај јорулуб кечә кедир.
Су кәлди бүрүдү јолларын, а кәлини!
Кағыздан ағды голларын, а кәлини!

Ај, гардашын күл тојуна,
Су кәлди бүрүдү јолларын, а кәлини!
Ај, башларда хонча кедәр,

Су кэлди бүрүдү жолларын, а кэлин!
Кағыздан ағды голларын, а кэлин!

Ај, тој елэ кэлим тојна
Су кэлди бүрүдү жолларын, а кэлин!
Гурбайам бу шүмшад бојна,
Су кэлди бүрүдү жолларын, а кэлин!
Кағыздан ағды голларын, а кэлин!

*Елчиликдэн сонра гызлар хэлвэт бир јерэ чэкилиб
бир-биринэ саташыр вэ ашағыдакы маһнылары охујур-
лар:*

Су ичэндэ млчэјэм, телло,
Эл вурма көјнэкчэјэм, телло,
Һамыја чиркин олсам, телло,
Өз јарымчүн көјчэјэм, телло,
Аман телло, теллочан, телло,
Јарым телло, теллочан, телло!

Араз үстэ, буз үстэ, телло,
Қабаб јанар көз үстэ, телло,
Гој мәни өлдүрсүнләр, телло,
Бир алакөз гыз үстэ, телло!
Аман телло, теллочан, телло,
Јарым телло, теллочан, телло!

Ај ана, гызын дејиләм,
Торбада дузун дејиләм,
Ај ана, балан дејиләм,
Кедирәм, кэлән дејиләм.

Оғлан евиндән нишана кэлән габынлар охујурлар:

Чајда балыг тордан кечәр, кэлмишик,
Һәр булагдан бир су ичәр, кэлмишик,

Оғлан севиб, гыз көрмәжә кәлмишик,
Сөз алмаға, сөз вермәжә кәлмишик.

Кәлмишик гыз обасына, кәлмишик,
Салам верәк бабасына, кәлмишик.
Кичик гызын һәвәсинә кәлмишик,
Ярын чамалын көрмәжә кәлмишик!

Гызын бачыларынын чавабы:

Ал алмаға гојмарыг,
Шал алмаға гојмарыг,
Биз гызын бачысыјыг,
Апармаға гојмарыг.

Кәлинин белини баглајанда јеңкә дејур:

Гызым, гызым, гыз кәлин,
Әл-ајағы дүз кәлин,
Он ики оғул истәрәм,
Бирчә дәнә гыз кәлин.

Кәлини кејиндириб бәзәјән арвад (мәшшәтә) охујур:

Ај, хејир-дуа гыза верин,
Ај, сүрмәни көзә верин,
Ај хынаны јахын әлине,
Хәбәр кетсин обасына, еләни.

Ај, јоллајын оғлан евинә,
Ај ону сахласын, јарадан, јарадан,
Јахшы чыхыбды бахтына, растына,
Хәбәр кетсин гоһумуна, достуңа.

Өжрән, кәлин!

Ај кәлин, евләр ајрыдыр,
Әјлән, кәлин, әјлән, кәлин!
Бизим елин адәтини
Өжрән, кәлин, өжрән, кәлин!

Ај бу кечә тез доғачағ,
Әјлән, кәлин, әјлән, кәлин!
Ај бачылар ојнајачағ,
Өжрән кәлин, өжрән кәлин!

Ај, ата еви дар олар,
Әјлән, кәлин, әјлән, кәлин!
Ај, гајнана кар олар,
Өжрән, кәлин, өжрән, кәлин!

Ај, гајғына галмасалар,
Әјлән, кәлин, әјлән, кәлин!
Ај, кәлин вар евләр гулар,
Өжрән, кәлин, өжрән, кәлин!

Кәлин

Ај, күл, хашхашды кәлин,
Ај һушду-башды кәлин,
Бизим бу ев, бу очағ,
Сәнә пешкәшди, кәлин!

Кәлинә «хош кәлдин» дејин,
Јоллара «хош кәлдин» дејин,
Кәлинин ағ үзүндәки
Халлара «хош кәлдин» дејин.

Кэлин дејэр: «Һаны бачым»?
Су үзүндө галыб сачым,
Балдызынды сәнин бачын,
Кэлин, хош кэлдин, хош кэлдин!

Кэлин дејэр: «Һаны анам»?
Гојуну гузуја гатам.
Гајнатанды сәнин атан,
Кэлин, хош кэлдин, хош кэлдин!

Оғланын бачысы элавә едир

Кэлин дејэр: «Һаны анам?»
Јахылмамыш галыб хынам»,
Гајнананды сәнин анан,
Кэлин, хош кэлдин, хош кэлдин!

Ај мүбарәк!

Чэлтикләр дирчәлибди, ај мүбарәк,
Сүнбүлләр инчәлибди, ај мүбарәк.
Бу күн гәрибә тојду, ај мүбарәк!
Бизә кэлин кәлибди, ај мүбарәк!..

Сују арха јөнәлтдик, ај мүбарәк,
Чаја, бостана кетдик, ај мүбарәк,
Евин вар олсун фәләк, ај мүбарәк,
Ахыр хош күнә јетдик, ај мүбарәк!..

Бу чајларын сонасы, ај мүбарәк,
Сулар үстә гонасы, ај мүбарәк,
Биз дә тоја кәлмишик, ај мүбарәк,
Һаны чаван анасы, ај мүбарәк?!.

Кэлин кэлир

Ај, јоллара күл дөшүјүн,
Јол ачын, кэлин кэлир,
Күл олсун, күлдән кејин,
Јол ачын, кэлин кэлир!

Гардашымын күл тојуду,
Јол ачын, кэлин кэлир,
Мүбарэк олсун дејин,
Јол ачын, кэлин кэлир!

Дағлары јајлым-јајлым,
Тојун мүбарэк олсун!
Дүзүндө нечә галым,
Тојун мүбарэк олсун!

Көрүн көзүмә бир дә,
Тојун мүбарэк олсун!
Гардаш, гаданы алым,
Тојун мүбарэк олсун!

Сәрәм-сәрәм сөјүдләр,
Тојун мүбарэк олсун!
Гардашымын ады вар,
Тојун мүбарэк олсун!

Тојун мүбарэк олсун

Хончана дүздүм ноғул, бадам,
Тојун ејләдим, үрәкдән шадам,
Сағ олсун мәчлисә јығылан адам,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарэк олсун,
Сағдышына, солдышына борч олсун.

Гызылкүл дэстәси, нәркиз бутасы,
Сәни көрмәжәсән дүшмән хатасы,
Сән оласан једди оғул атасы,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун,
Сағдышына, солдышына борч олсун.

Гызылкүл дэстә-дэстә дәрәрләр,
Дәрибән дә јајлыг үстә сәрәрләр,
Ашыглара мүждә хәләт верәрләр,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун,
Сағдышына, солдышына борч олсун.

Бәјин тә'рифи

Гисмәтнимниш сәнин күлләр бутасы,
Сән оласан доггуз оғул атасы,
Дурсун хәләт версин бәјин атасы.
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Дәрјада ојнајыр Нуһун кәмиси,
Аста чал, балабанчы, ешит бу сәси,
Бизә хәләт версин бәјин әмиси,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Гызылкүлү дэстә-дэстә тутасы,
Һәвәсләниб јар-јарына атасы,
Дуруб хәләт версин бәјин дајысы,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Јахшы олур Ләнкәранын дүјүсү,
Ирсин јејирләр, галыр хырдасы,
Бизә хәләт версин бәјин бијиси,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Чамалы мат гојуб ајы, улдузу,
Көрүм һалал олсун чөрәји, дузу,
Бизә хәләт версин бәјин балдызы,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Әлиндә тутубдур о гызылгушу,
Кәклик севдасыјла кәзәр дағ-дашы,
Дурсун хәләт версин гонум-гардашы,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Күнәш бој көстәриб ачылыр сәһәр,
Икидләр мејданда көстәрир һүнәр,
Хәләтими версин тоја кәләнләр,
Көрүм, а бәј, тојун мүбарәк олсун.

Низами Кәнчәви

ЛЕЈЛИНИН ИБН-СӘЛАМА ВЕРИЛМӘСИ.

«Лејли вә Мәчнун»

Бир хәбәр тутунча тез Ибн-Сәлам
Тәләсди вә'дәјә версин сәрәнчам.
Шаһлыг чалалилә, дәбдәбәсилә
Кечирмәк истәди Лејлини әлә.
Чохлу хәзинәјлә елчи кәлдиләр,
Халварла гәнд кәлди, батманла әнбәр.
Нафә мүшкү илә мә'дән лә'лләри
Бәзәди бүсбүтүн гумлу чөлләри.
Кејинсин, бәзәнсин дејә ол дилбәр,

Ипәклә жүкләнди кәлән дәвәләр.
 Атлардан «әрәби», «бәхти», «тәкавәр»
 Кәтирди ағыла сығмајан гәдәр.
 Инсан дөјүшдүрән гызыллар ки, вар,
 Гум кими дағыдыб сәпирди онлар.
 Гызылы гум кими сәпдикчә јенә,
 Санки гум төкүрдү дүшмән көзүнә.
 Нәјди о сәхавәт, нәјди о рәфтар!
 О бөјүк чалала һејран галдылар.
 Ики күн динчәлдн о јол јорғуну,
 Елчини чағырыб өјрәтди ону.
 Елчинин чадулу бир дили варды,
 Дашы хәчәләтдән јумушалдарды.
 Сөзү Иса кими чан тәзәләрди,
 Өлүләр јенидән дилә кәләрди.
 Алыб Рум елиндән, Чиндән, Мәккәдән,
 Пешкәшләр кәтирди надир шејләрдән.
 Елчи хәзинәјлә дүшдү јоллара,
 Һамысыны чатдырды хәзинәдара.
 Өз ширии дилинин ачары илә
 Кизли хәзинәңи ачды о белә:
 — Аслан үрәклидир бизим гәһрәман,
 Әрәбин фәхридир, шә'нидир, инан.
 Нәсәб саһибидир, адлы-саплыдыр,
 Бөјүкдүр, нәчибдир, о чох шанлыдыр.
 Сиз ган истәсәниз, гандан арх чәкәр,
 Гызыл истәсәниз, гум кими төкәр.
 Давадан-далашдан азад олараг,
 Онунла сәадәт тапарсан айнаг...
 Елчи бу сөzlәри дедији заман
 Гызчығын атасы галмышды һејран.
 Сонра, мәсәләнин әслинә јетди,
 Гәбул етдијини е'тираф етди,
 Бу иши гызына о рәва көрдү,

Ону эждаһанын агзына верди.
Сабаһ күнәш доғуб шө'лә саланда,
Чәмшидин чамыны әлә аланда
Бәјлик хәләтнин рус оғлу алды,
Әрәб дамадыны чијиннә салды,
Кәлинин атасы чыхды ешијә,
Чадыры бәзәди, бајрамдыр дејә.
О, гонаг чағырды Ибн-Сәламы,
Шадлыг мәчлисиндә әјләшди һамы.
О, кеф мәчлиснин севинчлә гурду,
Она лајиг олан бир зинәт вурду.
Әрәб гајдасынча онлар бир јердә
Өнчә сыннан әһди бағлады бир дә.
Көјләрә совурду пул туфаныны
Сүд һәггинә киров деди чәһныны.
Гызын отағында онлар бу сәһәр
Түнкләрә нә гәдәр шәкәр төкдүләр.
О кичик ағызлы, гаракүн сәнәм
Әтир јандырырды уд кими о дәм.
Әтир дағдырырды аһ чәкән гәлби,
Көз јашы төкүрдү күлабар кими.
Лә'ли од верирди, булағы ла су,
О, әнлик гајырыр, күлаб јајыр бу.
Јары чатмышдыса бу күн мурада,
Мурадсыз галмышды өзү дүнјада.
Ағыза чатаркән дүшүб сынды чам,
Гоғалы бишмишкән дөнүб олду хам.
Гајдадыр, ајаға батар һәр тикан,
Од ағыз јандыра ағыза гојсан.
Ким ки, мұхалифат көстәрә бир аз
Һеч кимин әмринә о гулаг асмаз.
Өз гәбиләсинә аси олан шәхс

Баш әјир лачынлар, тәрланлар сара,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Ахыр әчәл кәлди, јетди һај, һарај!..
Чәкдијим говғалар битди, һај, һарај!..
Түфәнк чыхды, мәрдлик кетди, һај, һарај!..
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Қороғлујам, Ғырат үстә кәзәрдим,
Мүхәннәтләр башын вуруб әзәрдим,
Нә'рәләр чәкәрдим, сәфләр позардым,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Мәһсәти Кәнчәви

* * *

Бу дүнја бир гызыл кузәјә бәнзәр,
Сују каһ шириндир, каһ да ки, әһәр.
Чох да өјүнмә ки, узунду өмрүн,
Әчәл көһләниндә һазырдыр јәһәр.

* * *

Дүн кашы кузәми дашлара чалдым,
Сәрхошдум, билмәдим әлимдән салдым
Кузә дилә кәлиб деди ки, мән дә,
Сәнин кими идим, бу күнә галдым.

Бөжүк сәнәткара анд ичәрәм мән,
Ганымы төксә дә сәнини инадын,
Һасил олмајачаг мәндән мурадын».
Бу анд тә'сир етди Иби-Сәлама,
О да разылашды гуру салама.
Билди ки, севмәјир ону бу никар,
Гәлбиннин бамбашга бир чырағы вар.
Лакин о мәғрурлуг үзүндән јенә,
Јох дејә билмирди өз үрәјинә.
Он дөрд күнлүк о ај, о назик бәдән
Буну да салмышды ешгијлә әлдән.
Деди: «мән ки, дүшдүм онун ешгинә,
Узагдан да көрсәм, бу бәсдир мәнә.
Гуру бир бахышла шадлансам да мән,
Бу хошдур, өмүрлүк јад дүшмәјимдән.
Деди ки, гаршында чохдур күнаһым,
Кеч бу тәгсиримдәм, еј гибләкаһым,
Гуру тамашана разыјам, инан,
Намәрдәм чәкилсәм бу игарымдан».
О да әмр еләди, дөздү бу дәрлә,
Башга тәмәннасы олмады бир дә.
Һәсрәт ичиндәјди бу бағ бәзәји,
Јолларда галмышды көзү, үрәји.
Бәлкә, хош хәбәрлә әсән бир күләк
Мәчнундан она бир тоз кәтирәчәк.
Аглаја-аглаја дөјүб көксүнә,
Чадырдан чыхарды јоллар үстүнә.
Бүлбүлдән јаралы бир сәси варды,
Сәрхошлар кими аддым атарды.
«Ашигим һардадыр?» сөјләдикчә гыз,
О, инчик руһујла јашарды јалныз.
Нә сәбри галмышды, нә дә гәрары,
Дәррдән ахытдыгча о, көз јашлары.
Ону кизли сирри дүшдү дилләрә,

Ешгн күнәш кимн күлдү елләрә.
Үзүлмәз гәмләрин сарсынтысындан
Әр, ата гохусу галхмыш ортадан.
Севда ки, сохулур нисан руһуна,
Әр, ата гохусу нејләјәр она?

Ашыг Валех

КӘЛИБСИЗ

Тој евиндән кәлән гызлар, кәлинләр,
Тојунуздап әчәб һаллы кәлибсиз.
Ашыг өлдүрмәкдә вармы гәсдиниз,
Фикир ејләјиб нә хәјаллы кәлибсиз?

Бир-бирин чағырыр нә ширин бачы,
Бир дәрдә дүшмүшәм, јохлур иллачы.
Нә вахтды дәһаным дадыјыр ачы,
Үчүнүз дә лаби баллы кәлибсиз.

Ејнини ејнимдән ејләмә ираг,
Ахыбан дидәмдән төкүлүр фәраг.
Бир сәнәм, бир Валех бир хәлвәт отаг,
Һајыф ола галмагаллы кәлибсиз.

БИР ГЫЗ ИЛӘ БИР КӘЛИНИН БӘЪСИ ВАР

Бир гыз илә бир кәлинин бәіси вар,
Кәлин дејир: бу күн мејдан мәндәди.

Гыз да дејир: ачылмамыш гөнчәјәм,
Фәсли-баһар, бағи-рејһан мәнәдәди.

Кәлин дејир: өрдәјим вар, газым вар,
Ширин-ширин сөһбәтим вар, сазым вар
Саллананда жүз гыз гәдәр назым вар,
Һәја, иман, әдәб, әркан мәнәдәди.

Гыз дејир: мән охшамышам анама,
Лә'лү мәрчан дүзүлүбдүр танама.
Әл вурсалар, тағдан гопар шамама,
Әл дәјмәмиш тағи-бостан мәнәдәди.

Кәлин дејир: кәл, гыз, дүшмә араја,
Көр мән өлсәм, аләм батар гараја,
Бәзәнәрәм, саллам сәни бәлаја,
Шөвг салан чамалү-чан мәнәдәди.

Валех дејир: икиннизә мән гурбан,
Јолунузда мән гојмушам башла чан,
Ејләмәјин бу гәриби бағрыган.
Сиздән өтрү чешми-кирјан мәнәдәди.

Ашыг Аббас Туфарганлы

КӘЛИН

Сән ки бу гајдада белә көзәлсән,
Јохду көзәлликдә сәнә тај, кәлин!
Гашларын каманды, кирпикләрин ох,
Ағ үзүндә гоша халлар, ај кәлин!

Һагг көтүрсүн аралыгдан җаманы,
Артсын сеҗрагыбын дәрди, аманы,
Һәр ким вурса мәннән сәнин араны,
Дүшсүн евләринә көрүм зај, кәлин!

Аббас дејәр, гызылкүлү дәркинән,
Дәриб-дәриб синән үстә сәркинән,
Ағ үзүндә бир чүт бусә веркинән,
Һесаб ејлә-гоншулугда пај, кәлин!

Молла Пәнаһ Вагиф

ОҖНАСЫН

Башына дөндүјүм, тој адамлары,
Сиз дә дејин, тоја кәлән ојнасын.
Адыны демәрәм, елдән ајыбдыр,
Филанкәсин гызы, филан ојнасын.

Нә мүддәтди она күвәнән бизик,
Һәсрәтин чәкмәкдән чанымыз үзүк,
Һәр әлинә алыб бир данә үзүк,
Үзүјү дәстинә алаң ојнасын.

Бир туба бојлудур, боју нөврәстә,
Һәсрәтин чәкмәкдән олмушам хәстә,
Ишарәт ејләрәм анлајан доста,
Достунун гәдрини билән ојнасын.

Мэн Молла Вагифәм, ејләрәм әфған,
Көзләрим јаш јеринә төкәр ган,
Узун бојлу, јенијетмә, нөвчаван,—
Мәни бу дәрдрә салан ојнасын.

Ашыг Әләскәр

КӘЛ БӘШИРИН ТОЈУНА

Гоһум билдик, гојдуг адам јеринә,
Хәләт вердик, кәл Бәширин тојуна.
Гачдыңыз, пүнһанда далдаландыңыз
Лә'нәт мүхәннәтин әсли-сојуна!

Мүхәннәтләр вә'дә верди, кәлмәди,
Гәза гәһр ејләди, иш дүзәлмәди.
Бич сөвдақар хырда һејван алмады,
Өкүз кетди, чөнкә кетмир бојуна.

Ағыллылар белә гојду шүрути,
Пул бачармајан көндәрсин чити,
Халаоғлу Гәфәрди кәлладар ити,
Кәм салын башына, кетсин гојуна.

Сән нијә кәлмәдин, бәс, Имамалы?!
Дағытдын өлкәни, јыхдын маһалы,
Сәни дә алдатды дүнјанын малы,
Зәһәр гәләндәрини пәнчәр најына.

Гара Чәфәр ирәһбәрди, устады,
Чыхыбды һәр јердә, сөјләнир ады,

Қағыбды, мәзлумду, жохду бир зады,
Найыф зәһмәтини, нағгы-сајына!

ОЈНАМАСЫН

Илтимас ејләрәм кедән чанлардан,
Дост-дүшмән ичиндә јар ојнамасын!
Чананды, ојнамағ она хош кәлир,
Бизә әскиклији вар, ојнамасын!

Худам, мәрдин ишин салма мүшкүлә,
Әһли-дили јетир сән әһди-дилә,
Бүлбүлү күлә јаз, күлү бүлбүлә,
Гөнчәнин үстүндә хар ојнамасын!

Әләскәрәм, көзәлләрди әзбәрм,
Белә мүрвәт олмаз, кәррари-кәрим!
Зәһмәт-зилләт чәкән јазығ әлләрим,
Инсафдымы, сәндә нар ојнамасын?!

Ашығ Пәнаһ

БӘЗӘНМИСӘН

Јенә товуз кими сән,
Нә гәшәнк бәзәнмисән!
Кејиб. ағ көјнәјини,
Өртүб ал өрпәјини,
Лаләсән, сүсәнмисән?
Нә гәшәнк бәзәнмисән?

Ашигэм ај үзүнэ,
Телини јај үзүнэ,
Долашыб дијар-дијар
Ај ала көзлү никар.
Јенэ товуз кими сән,
Нә гәшәнк бәзәнмисән!

Мәнә ет чарә, көзәл,
Гашлары гара көзәл!
Верәрәм өз чанымы,
Сән кими јара, көзәл.
Јенә товуз кими сән
Нә гәшәнк бәзәнмисән!

Һејран етдин һамыны,
Вериб ешгин чамыны,
Јенә ашыг Пәнаһын
Чошдуруб илһамыны,
Ај гыз, товуз кими сән
Нә гәшәнк бәзәнмисән.

Сүлејман Рүстәм

кәлин кәлсин

Күн батды, күләк јатды,
Тох бур гузутәк јатды.
Тәрпәнмәди јарпаглар,
Күл јатды, чичәк јатды.

Јатмагдан узагдым мэн,
Улдузлара бахдым мэн.
Бир улдуз алыб көјдөн
Өз көксүмэ тахдым мэн.

Јер елчиси адландым,
Ешгимлэ ганадландым.
Улдузлара чатмагчүн
Минн зәһмәтә гатландым.

Гој арзуму ел билсин!
Көјлөрдә һәјат күлсүн.
Ајдын әзиз оғлумчүн
Бир назлы кәлин кәлсин!

Рәсул Рза

ТОЈ НӘҒМӘСИ

Дилләндирсин пианонун телләри
Хәјаллары, көнүлләри, дилләри.
Ики өмрү бир-биринә бағлајан,
Үрәкләрдә алов кими чағлајан,
Тәмиз, бөјүк, саф мәнәббәт вар олсун!
Бурда алын туршудана ар олсун!
Чал, әлләрин вар олсун!

Гој сусмасын тар, каманча, неј, гавал.
Нә көзәлдир бөјүк арзу, хош хәјал!
Нә шириндир бу сәадәт, бу бүсал!

Чүт өмүр сүр, јаша, јарат, чүт гочал.
Тәмиз, бөјүк, саф мәһәббәт вар олсун!
Бурда алын туршудана ар олсун!
Чал, әлләрин вар олсун!

Ләззәт вермәз истәр јүзү ојнасын,
Тојда кәрәк оғлан өзү ојнасын.
Бир дә тојун алакөзү ојнасын,
Мәчлисіндә јохдур сөзү, ојнасын!
Тәмиз, бөјүк, саф мәһәббәт вар олсун!
Бурда алын туршудана ар олсун!
Чал, әлләрин вар олсун!

Гој вәтәнә сәдагәт,
Халга бөјүк мәһәббәт
Дилләрдә шүар олсун!
Чал, әлләрин вар олсун!

Мирварид Дилбази

кәлин кәлир

Евимизә кәлин кәлир,
Сығаллајыб телин кәлир,
Көрүшүнә елим кәлир,
Чыраглары кур јандыраг!
Евләри ишыгландыраг!

Ики гөнчә чаван кәлир,
Күл јанында рејһан кәлир,

Шүмшад бојлу оғлан кәлир,
Бу оғланы шадландыраг!

Ашыглар чалсын сазлары,
Рәгс еләсин ел гызлары,
Тој доһансын тәзә ајын
Башына јер улдузлары,
Бу кәлини назландыраг!..

Евә севинч, фәрәһ кәлир,
Чәмәнләрдән чичәк кәлир,
Бир ишыглы үрәк кәлир,
Мәш'әлләри одландыраг!

Сағ әли гызлар башына,
Инчиләр, назлар башына!
Охшајыр товуз гушуна,
Бәзәк үстән бәзәк вураг!

Бәзәјиб шамлар әлини,
Аста кәтир, бәј, кәлини!
Азәрбајчан көзәлини
Нурлу чыраг адландыраг!

Никар Рәфибәјли

-ТОЈ

Дејирләр ки, гысганырсан, анасан, әлбәт,
Оғлун бу күн тој ејләјиб сәндән ајрылыр.
Мәнә нә дејим, бу сөзләрдә вар бир һәгигәт,
Елә бил ки, руһум инди тәндән ајрылыр.

Үрәјимдә фәрәһ дә вар, ғысғанчлыг да вар,
Көрпәликдән синәм үстә бөјүтдүм ону.
О бөјүдү, бөјүдүкчә чошду арзулар,
Каш көрәјдим, дедим, бирчә огул тојуну.

Инди бизә кәлин кәлир, тој-дүјүн кәлир,
Даһа да кур јаначагдыр евин чырағы,
Истәдијим, көзләдијим көзәл күн кәлир,
Ким истәмәз белә әзиз, гәшәнк гонағы.

Гој чәһнәләр ајырмасын бизи өвладдан,
Гој апарсын огуллары көзәл кәлинләр.
Гара булуд асылмасын көјдән һеч заман,
Јурдумузун үзәриндә парласын сәһәр.

Мүһарибә, ган олмасын, туфан олмасын,
Ғысғанчлығын атәшини сөндүрәр үрәк.
Каш тој олсун, бајрам олсун, һичран олмасын,
Кама јетсин үрәкләрдә бәсләнән диләк.

Бәхтијар Ваһабзадә

ҒЫЗЫМА

Кәлирсән, кедирсән...

Көзүм үзүндә.

Билмирсән нә сорур, нә дејир атан.

Үзүндә, көзүндә,

һәр бир сөзүндә

Ғәлбини охумаг истәјир атан.

Кәлирсән, кедирсән... Неч нә сормурам,
Бахышлар данышыр, бахышлар анчаг,
Билмәк истәжирәм, көјәрчин балам,
Сәни исидирми гондуғун будаг?

Гынама, бәләдәм мән бу һәјата,
Ким чәрхи керијә дөндәрә билмиш?
Өвлада гызылдан тахт верәр ата,
Гызылдан бәхтини ким верә билмиш?

Кәлирсән, кедирсән...
Дәјишмиш бизим
Сөзүмүз, сорғумуз...
Бу сән,
бу да мән.

Елә кәлирсән-ки, елә бил, гызым,
Бу евдә доғулуб бөјүмәмисән.
Бир аз јад олмусан,
Бир аз утанчаг.
Әввәлки әркини истәрәм, гызым.
Кәләндә гонагсан, кедәндә гонаг,
Нә тез өзкәләшди бу очаг сәнә?

Сәнин хисләтин дә нечә дәјишди,
Демә килејлијәм, јох-јох, шадам мән.
Сев ки севиләсән...

Бизимки кечди,
Инди сәнин үчүн нараһатам мән.

Гору һәр ләкәдән мәһәббәтини,
Һәр јердә,
һәмишә,
һәр заман, гызым.

Архан—атан еви...
Сәадәтини
Јалһыз әр евиндә тапасан, гызым.

ОҒУЛ ТОЈУ

— 1 —

Бу күн,
Мәним балам,
Тојундур сәнин.
Бир бој да учалды арзумун боју.
Тој тојун ардыдыр,
ата-ананын
Тојундан төрәјир баланын тоју.

Арзудан дон бичдик өтән илләрә.
Ачылы, ширинли күнләр көрмүшүк.
Сәнин севинчиндән бу күн јүз кәрә
Атанын, ананын севинчи бөјүк...

Сәнин тој севинчин өзүн үчүнсә
Бизим севинчимиз сәнин үчүндүр.
Сәнин өз тојундур...
амма мәнимсә
Өмүрлүк арзумун тоју бу күндүр.

Мәним нәјим варса галды дүнәндә,
Сәнин көрәчәјин һәлә өндәдир.
Сәнин сәадәтин—кәләчәјиндә,
Мәним сәадәтим—бах бу күндәдир.

Арзуну, истәји дәјишир заман,
Рәнкини, әтрини дәјишир бир-бир.
Бу сәнин тојундур...

Амма бу тојдан
Мәним дә тојумун авазы кәлир.

— Дајан кешијиндә сојадымызын,—
Бир вахт буну мәнә өз атам деди.
Бу күн улу-улу әчладымызын
Бәлкә мәзарында торпаг титрәди.

Тојун әјан олду онлара һагдан,
Дујгуну өзүндә өндә көр, оғлум,
Хејир-дуа верир сәнә бајагдан
Маһнылар—әчдадын руһудур оғлум.

Бу бир силсиләдир... Нә әввәл, нә сон...
Ај оғул, һәләлик сонунчу сәнсэн.
Алтајдан баш алан бу узун јолун
Бир учу әчдаддыр, бир учу сәнсэн.

Улу бабаларын руһу шад олсун,
Сөнмәсин бинәдән јанан һәр очаг.
Бабам ағачындан ајрылыр бу күн
Тәзә бир јурд-јува,
Тәзә бир очаг.

— 2 —

Кәлишин мүбарәк, хош кәлдин, кәлин,
Јурдумда јурдчу ол,
Сән агбирчәк ол.
Бизи севиндирсин ешгин, әмәлин,
Вәфада, дөзүмдә Банучичәк ол.

Очағым сәниндир бу күндән белә,
Бурда өмрүн боју яшајачагсан.
Бабамын адыны, баламла биркә
Өз сојадын кими дашыјачагсан.

Сән дә будағысан улу бир көкүн,
Башга бир будагла бирләшдин бу күн.
Бир истилик кәтир, һәрарәт кәтир
Чыхдығын очагдан—көкүндән, гызым.
Мән өз очағымы әманәт кими
Сәнә тапшырырам бу күндән гызым.

>

Бу исти очағы бабам галады,
Бу исти очаға нәнәм анд ичди.
Адына гошулду оғлумун ады,
Үнваның дәјишди, адын дәјишди.

Хејир-дуа верәк биз бу бирлијә,
Бирләшән очаглар, һәмишә јансын.
Бу ики будагдан баш алыб көјә
Кәләчәк күнләрә зоғлар узансын.

Узансын силсиләм бир зәнчир тәки.
Балама бир бала јар олур бу күн.
Нечә севинмәјим?

Мәндән сонракы

Нәслимин тәмәли гурулур бу күн.
Достлар, севинчимә ортаг олун сиз,
Даим пәһрәләнсин, артсын нәслимиз.

ТОЈ МАҢНЫСЫ

Тарчы, көклә тарыны,
Инчә телләри диндир.
Дәфчи, әлиң ишләсин,
Гәлбимизи севиндир.

Тој күнүдүр, әл чалын,
Оглан икид, гыз гәшәнк,
Ҡамы десин үрәкдән:
Ај гыз, тојун мүбарәк!
Оглан, тојун мүбарәк!

Өмрүмүзүн јоллары
Даим уғурлу олсун,
Ешгимизин чырағы
Күнәш тәк нурлу олсун.

Бәјлә кәлин ојнаса
Дејирләр ил хош олар,
Адам белә мәчлисдә
Ичмәмиш сәрхош олар.

ЧЕҢИЗСИЗ КӘЛИН

Машын дурду гапыда, кәлин дүшдү ашағы,
Кәлин—көзләри дәниз, јанағы көј гуршағы.
Кәлин гәлби меһрибан, бахышлары күлүмсәр,
Кәлин—ширин бир маһны, кәлин—чанлы бир әсәр.
Ҡајнана шәфғәт илә гучаглады бојнуну,
Бәј голундан јапышыб евә апарды ону.
Евдә шәнлик башлады, кәлди гоһум-гоишулар,

Бахды тэза кэлинэ тој адамы о ки, вар.
— Кэлинин чөһизлэри узаг јердэн кэлэчэк?
— Бәсдир, дур ојна, оху, бизә чөһиз нә кәрәк?
— Бу нечә сөздүр, ај гыз! һамынын дар күнү вар,
Чөһизсиз кэлин олар, чаһизсиз арвад олар?
Дејиб, гоншу арвады данышыр хысын-хысын,
О билмир гијмәтнин кэлин кэлән бу гызын.
— Мүһәндисдир кэлиним, әлиндә сәнәти вар,
Үрәји истәјәни өзү газаныб алар.
Бир дә, оғлум сағ олсун...
— Буна сөзүм јох мәним,
Гурулу бир ев гошдум мән даһинча нәвәмни.
Јери чох сојуг олур чаһизсиз кэлән гызын,
Горхурам ки, бунларын улдузу барышмасын.
— Сус, сус, нә данышырсан? Тоја кәлмәмисәнми?
Гој сәни чулғаламасын кэлинин чөһизлэри.
Кэлин дујур бунлары, бахыр һәрдән јарына,
Санки алов төкүлүр зәриф јанагларына.
Сонра дуруб ајаға ојнајыр ширин-ширин,
Елә бил нәсим әсир үстүндә көнүлләрини.
Тәза кэлин ојнајыр, күлүр евләр, отаглар,
Әл чалыр бу ојуна ағсаггаллар, ушаглар.
Санки дејир:—Чөһизим намусумдур, арымдыр,
Севкилимә дикилән мә'сум бахышымдыр.

Әлиһага Күрчајлы

Әјниндәки донун бәјаз,
Өрпәјин бәјаз,
Сејр едирәм ағ чәкмәни,

Ағ әлчәјини.
Елә бил ки,
Башын үстә
Тәзә кәлән јаз
Силкәләјиб
Киләнарын ағ чинчәјин.

Бу ағ либас
Чамалына јарашыр нечә!
Өз тојундур, ојнајырсан орталыгда сән.
Гол галдырыб аста-аста рәгс еләдикчә
Санырам ки,
Гу гушудур гаршымда сүзән,

Бу ағ либас—тој палтары
Бир кечәликдир.
Билирәм ки,
Сабаһ ону дәјишәчәксән.
Көзләримин гаршысындан
Ағ рәнкләр кечир:
Бир көрпәннин ағ бәләји,
Ағ сүфрә,
Јелкән.
Сонра бәјаз бир гагајы,
Сонра кәһкәшан,
Сонра шимшәк,
Сонра исә гузејдәки гар.
Сонра
Бүтүн өмрү боју үзүағ инсан,
Сонра сачлар...
Сонра сачлар...
Күмүшү сачлар!..
Инсан гәлби
Арзу долу сонсуз бир аләм,

Гој һәр истәк
Өз јеринә,
Вахтына дүшсүн.
Бу кечәки палтарынын рәнки
Истәрәм
Өмрүм боју .
Талејинә,
Бахтына дүшсүн!

Мәдинә Күлкүн

ТОЈ

Бир тој сәси учалды,
Кәлин көчүр дедиләр.
Бир ата очағындан
Бир гуш учур, дедиләр.
Бир тој сәси учалды,
Кәлин кәлди, дедиләр.
Кәлин дејил, тәзәлә
Ачан күлдү, дедиләр.
Артды бир евин гызы.
Артды бир евин оғлу.
Башланды ики кәнчин
Бир евдән һәјат јолу...

САБАҢ МӘНИМ ТОЈУМДУР

Бир аз эввэл гузујду, сонра дөндү пэләнкә,
 Бу ахшам Хәзәр јенә кирди мәнимлә чәнкә.
 Көрпүләрдән аралы, буруглардан узагдыр
 Мәним газдығым буруг...
 Дөрдкүнч мејданчасында јалғыз кәздијим буруг.
 Далғалар бир-биринә нә олсун ки, јағыдыр.
 Полад ајағлар үстә дајанмышыг—буруг, мән,
 Нәдән горхурам, нәдән?!
 Сабаҗ мәним тојумдур, сабаҗа чох вар анчаг;
 Гара гатран гаранлыг дишини гычараг
 Үстүмә тәзә кәлир далғаларын белиндә,
 Бојнума атмаг үчүн кәмәнди вар әлиндә.

Јох, јох, өмрүм, һәјатым тәплүкәдән узагдыр,
 Полад өзүллү буруг дәрјада уча дағдыр.
 Фикримдә сабаҗкы тој, кәнчлик, шәнлик, арзу, кам
 Гулағымда роторун гопардығы уғулту,
 Фикримдә гыз евинә тәләсәң бир издиһам...
 Гаршымда јаваш-јаваш өзүлә дырмашан су,
 Мән судан од алырам, нә алачаг о мәндән?
 Мәни дилләр әзбәри һаһагмы етмиш вәтән?!
 Әфсанә јаратмышам һәгигәт бүнөврәли.
 Инсан Јер үзүнә ајаг ачандан бәри
 Суларын гучағында шәһәр көрмүшмү? Јох, јох!
 Дәниз курламасын чох, туфан һајгырмасын чох!
 Пенчәјимин јахасы ағырлыгдан гатланыр,
 Орден, медал дөшүмдә пар-пар алышыб јаныр.
 Булар гара гашымчын, гара көзүмчүн дејил.
 Нүмајиш күнләриндә бош-бош дүзүмчүн дејил.
 Гара гызыл гатына көрән һәлә чохму вар,

Мән буну дүшүндүкчә, фүрсәт тапан даглар
Мејданчадан ашырлар.
Чашырлар,
Адама саташырлар...
Өлкәмиздә, көрәсән нечә мин вертолјот вар?
Вертолјот гуш кимидир, һара истәсән гонар.
Ајағымын алтындан бир далға да сүрүшүр.
Бу вертолјот јадыма һарадан кәлиб дүшдү?
Сабаһ мәним тојумдур.
Тој-бајрам дејилмидир бизим һәр сабаһымыз?
Күнәши, үфүгләри ејзән зәр сабаһымыз.
Бахырам далғалара,
Ијирмибирләр кечир хәјалымдан бу ара.
Онлар вәтәнин оғлу, онлар мәним гардашым,
Бу нәрилти ичиндә сәссиз әјилир башым
Һәјадан, хәчаләтдән.
Вертолјоту нә үчүн јадыма салдым ки, мән?
Титрәдир бүнөврәни далғаларын һәмләси,
Гулағыма сәс кәлир: каһ мотор, каһ тој сәси.

Сөһраб Таһир

ЧЕҢИЗ

Анам јығды, јығды шапыларыны
О, чениз дүзәлтди бирчә бачыма.
Чениз
тој күнүндә парлајыб дөндү
Бачымын башынын гызыл тачына.

Кичик дахмамызын тәзә палазы,
Балалы инәји,

Гојуну кетди.
Чеһизлә мәним дә ушаглығымын
Севинчи, фәрәһи, ојуну кетди.
Анам мәнә деди:
— Гој олсун, бала,
Бачын әрә кедир,
Чеһиз олмаса,
Јадлар габағында хәчаләт галар...

Мәним ушаглығым чеһизлә кетди,
Анамын кәнчлији чеһизлә кетди,
О, чеһиз вермәди,
Өмрүнү верди.
Дүшмәнләр, бәдхәһлар,
Гонум-гоншулар
Анамын аталыг күчүнү көрдү..
Анчаг оғлан еви ғызы дујмады,
Чеһиздән, хончадан көзләр дојмады..
Анамын он беш ил күчлә јығдығы,
Чеһизләр, һәдијјәләр һәдәрә кетди.
Бунунла бир ғызын күнәши батды,
Бунунла бир ғызын һәјаты битди..
Анам пәнәсиндән галан сырғаны,
Бачым анасындан галан үзүјү,
Кәлин кедәнләрә бир чеһиз гошар,
Анчаг мәғрур севки чеһизлә дејил,
Кедәр әр евинә
намусла гоша.
Чеһиз итәр-батар,
Намусла севки
Әр-арвад евиндә гоша ғарыјар,
Чеһиз намуслуну јарытмаса да,
Намус чеһизсизә һәр вахт јарыјар.

Аһ, нечә мұхтәлиф олур чәһизләр,
Гајыдан чәһизләр,
Галан чәһизләр,
Тәјфа арасында,
Ел арасында
Ајрылыг дапасы салан чәһизләр...
Еј севиб, севишиб јаша доланлар,
Еј чәһиз үстүндә субај галанлар,
Гәдимдән бир һагг да верилиб бизә,
Ону да јавашча дејирәм сизә:
Көрдүн ки, чәһизә олубсан әсир,
Гоча чәһизбазлар јолуну кәсир,
Де ки, Сөһраб Таһир бизә тапшырыб
Күчлү голларыны гыза ач, дејиб,
Гыз сәни севирсә, көтүр гач дејиб...

Гасым Гасымзадә

НИШАНЛЫ

Гоншуда бир гыз вар, чалыб-чағыран,
О, тәзә бир маһны охујан заман
Аларды ағзына сәси дүнјаны,
Һејран еләјәрди ону дунјаны
Бу јаныглы маһны, бу чошгун сәда.
Радиону бағлардыг о, охујанда.
Јатардыг, дурардыг онун сәсијлә,
Биз дә шәнләнәрдик гәһгәһәсијлә.
Бу маһны, бу күлүш кәсилди бир күн,
Һамы дүшүндү ки, көрәсән нијә,

Нә үчүн о сусду?
Шаграг сәсинә
Адәт еләмишди бүтүн гоншулар.
Бирн күлә-күлә сөйләди мәнә:
«О гызы бу кечә нишанлагмышлар».

Чинкиз Әлиоглу

**БИЗ ТӘРӘФЛӘРДӘ ДАВАДАН
СОНРАКЫ ИЛЛӘРИН ТОЈУ**

... Бизим обаларын давадан сонра
О ачлыг илләри, јаз-пајыз фәсли
Тој-мағар гурмағы јадыма дүшүр.
Көзүмүн өнүндән о таныш јерләр,
О доғма сифәтләр, о үзләр кечир...

... Тој күнү зурначы Чивиртдәк һүсү
О тој јијәсинин һәјәтиндәчә
Гара зурнасыны һазырлајырды.
Бир аздан зурнајла нағара сәси
Кәндә башдан-баша һарај саларды.
Төкүлүб кәләрди адамлар бир-бир.
Кәләннин чохусу, әјинләриндә
Гырчынылы чит туман, арвад оларды.—
Давадан габагкы читләрдәнди бу.
Кишиләр кәләрди—чолаг, ја голсуз...

Көрүк овордуну долдуруб, нәсә,
Елә һеј чаларды һүсү аллаһсыз.
Амма бу, һәлә ки, әсл тој дејил,

Тојдан бу эламэт, нишан оларды.
Сэрпајы кэзишиб, дуруб ортада,
Чығаллыг едэнин зогал чубугла
Ајағын одлајар, элин «јазарды».
...Эсл тој гармончу Гыпчаг Бэјләрин
Кэлиб чыхмасындан сонра гызарды.
Тэрэбој, кэдэрэк адамды Бэјлэр,
Бэјләрин гармону өзү бојдады.
Ону һачан кэзсэн, һарда ахтарсан
Хэбэр алардын ки, ахшам тојдады...
Биз тэрэф јерләрин бир тој-дүјүнү
Бэјләрсиз кечмээди, ола билмээди.
... Кечиб отуларды јухары башда,
Јанында дэф чалан, һәм зүј дүдүјү.
Алыб гармонуну дизләри үстә
Бир аз дилләндирэр, көрүкләјерди.
Сонра да гармона сыхыб үзүнү,
Көрәрдин башлады, титрэк халлары
Дәнэвэр-дәнэвэр јана-јана дүздү.

Гармонун далындан көрүнмээди о,
Дил ачыб, бүлбүл тэк өтәрди гармон.
Чохумуз јетимдик, о вахты валлаһ,
Дава атамызы алмышды элдән.
Белэчә охујуб, өтдүкчә гармон
Мәнә елә кэлэр, кэләрди һәрдән,
Нәғмә сачымыза сығал чэкәрди.
Нәғмә башымызы сығаллајарды.
Һәрдән дә гулағым арха сырадан
Бир кэсик һычгырыг сәси аларды.—
Мағарын далында јазыг аһалар
Кизли көврэләрди, кизли ағларды.
Бэјләрин гармону өтүб кедәрди,
Киримиш дуларды һамы јериндә.

Тојбәји шаллағы алыб әлинә
Дүшәрди ортаја «өһө», «өһө»јлә:
— А көпәк ушағы,

јасмы јеринә

Јығышыб кәлмисиз?

Дүшүн ортаја!..

Бир дәли һады да вар иди кәнддә,
О залым бәнд иди елә бу һаја!—
Дүшәрди ортаја,

онун далынча

Төкүлүб ојнардыг биз ушаглар да...
Сысга бојумуза көзләри долу
Аналар бахарды, киримиш, сәссиз.
Беләчә гызышар, гызарды мәчлис...

...—Бәјләрин гармону өтүб кетдикчә
Бәјләр көзүмүздә көзәлләшәрди.
О Бәјләр һамыдан уча оларды,
Дөнүб, көзүмүздә нәһәнкләшәрди,
Обада һамыдан гочаг оларды.
Уғунуб кедәрди гармону онун.
Хошгылыг сәсијлә, еһ, бизә нәләр,
Нәләр вә'д едәрди гармону онун!—
Дејәрди, хош күнләр узагда дејил,
Киријин ушаглар, дәрд-гәм јемәјин.
Вахт кәләр, табаглар черәкләр долар,
Әјинииз-башыныз пал-палтар көрәр.
Валлаһ, писләрин дә кәсиләр заты,
Адамлар бүсбүтүн мәләктәк олар...
... Бәјләрин гармону өтүб кедәрди,
Гармон өз ишини јахшы көрәрди...

О кечә биз евә хүррәм дөнәрдик.
Ишди, ач олсаг да, мәһәл гојмаздыг.—

Евдэ сорушсалар, кизлэр, данардыг.
Елэ бил, о кечэ, биз бах, белэмэ
Арзу ганад чалан јерэ чатардыг.
Тој-мағар евиндэн, гармон сәсиндэн
Гәлбә дүшүб галан бир гом ишыгла
Кириб јеримизә, јорған-дөшәјә
Беләчә јухлајар, ахыр, јатардыг...

О вахтдан чох кечиб,
инди дә һәрдән
Үз-үзә кәләндә писликлә, зорла,
Үмиди; имканы верәндә әлдән,
О мәрһум Бәјләрин, давадан сонра
Биз тәрәф јерләрин тој-дүјүнүндә
Чалдығы гармону ешидирәм мән...

1979

СОН УЧУ ӨЛҮМЛҮ ДҮНЈА...

БАЈАТЫЛАР

Лэлэнин нарајыннан,
Ел јатмаз нарајыннан.
Күндә бир кәрлич дүшүр,
Өмрүмүн сарајыннан.

Су кэләр, ахар кедәр,
Гајалар јыхар кедәр.
Дүнја бир пәнчәрәдир,
Һәр кэлән бахар кедәр.

Әзизим, бичин кәрдүм,
Јол өтдүм, бичин кәрдүм,
Мән сәндән ајрылмаздым,
Фәләјин күчүн кәрдүм.

Әзизијәм бир дә мән,
Долдур ичим бир дә мән.
Өмүр кечди, күн кечди,
Чаван олмам бир дә мән.

Һүсејнијәм, күлә наз,
Бүлбүл ејләр күлә наз.
Фәләк, сәнин әлиндән,
Ағлајан чоҳ, күлән аз.

Папағын габағы дүз,
Далы дүз, габағы дүз.

Дүнја, сәндән ким кечди,
Гашы дүз, габағы дүз?!..

Ашигин ја хасы вар,
Тәшнәјәм, јаха сувар.
Фәләк, әлин дәјмәмиш,
Көр кимин јахасы вар?

Әзизијәм, бир кетди,
Бағбан кетди, бар кетди.
Е'тибарсыз дүнјадан,
Е'тибарлы жар кетди.

Короғлу

* * *

Титрәјир әлләрим, тор көрүр көзүм,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?
Долашмыр дәһанда сөһбәтим, сөзүм,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Тутулур мәчлисдә икидин јасы,
Қар көрмүр гылынчы, полад либасы,
Кәлиб бич әјјамы, намәрд дүнјасы,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Белә заман һара, гоч икид һара?
Мәрдләри чәкирләр намәрдләр дара,

Баш әјир лачынлар, тәрланлар сара,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Ахыр әчәл кәлди, јетди һај, һарај!..
Чәкдијим говғалар битди, һај, һарај!..
Түфәнк чыхды, мәрдлик кетди, һај, һарај!..
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Короғлујам, Гырат үстә кәзәрдим,
Мүхәннәтләр башын вуруб әзәрдим,
Нә'рәләр чәкәрдим, сәфләр позардым,
Мәнми гочалмышам, ја зәманәми?

Мәһсәти Кәнчәви

* * *

Бу дүнја бир гызыл кузәјә бәнзәр,
Сују каһ шириндир, каһ да ки, зәһәр.
Чох да өјүнмә ки, узунду өмрүн,
Әчәл көһләниндә һазырдыр јәһәр.

* * *

Дүн кашы кузәми дашлара чалдым,
Сәрхошдум, билмәдим әлимдән салдым
Кузә дилә кәлиб деди ки, мән дә,
Сәнин кими идим, бу күнә галдым.

* * *

Бир гэлп пулу биздэн алмырлар, инан!
Сүпүрэр һамыны эчэл дүнјадан,
Харабатдан чыхыб деди бир гоча:
«Шад јаша, торпагда чох јатачагсан».

Хагани Ширвани

* * *

Јеничә доғулан гызым көрдү ки,
Гаршыда көзләнир мин бәла, өлдү.

Гејбдән кәлән о төһфә дујду ки,
Дәрдләрә олачаг мүбтәла, өлдү.

О кичик көвһәрим јахшы анлады,
Ки, чох пис јаранмыш бу дүнја, өлдү.

Билди ки, үрәјим дәрдә дүшәчәк,
Үзүнү тутараг бинәва өлдү.

О бөјүк гызымы пәрдәдә көрчәк,
Деди:—Кифајәтдир бир чәфа!—өлдү.

* * *

Рәшидим өлән заман она белә сәјләдим:
Үрәјиндә нә арзун варса истә, мүхтәсәр.

Чаваб верди ки, арзу ҳајат үчүн кәрәкдир,
Һајат әлдән кедәркән, арзу галармы мәкәр?

* * *

Кечмәк вахты кәлиб чатмыш бу вәфасыз дүнјадан.
Көч јолунда галан бизик, чохдан кечиб кариван.

Јол үчүн бир азугәм јохдур, анчаг нә едәк,
Сәфәримиз узагдадыр, хәбәрсизик јоллардан.

Ата-ана, оғул-ушаг, гоһум-гардаш көчдүләр,
Биз нә гәдәр галачағыг гафил, сәрхош вә надан.

Көзләримиз көрүр һәр күн көчдүјүнү достларын
Ибрәт көзү јохумүздур ибрәт алаг онлардан.

Гара торлаг алтындадыр мәскәнимиз, јурдумуз,
Бизсә бурда чәһд едирик гурмаг үчүн ханیمان.

Топласа да бу дүнјанын дөвләтини, варыны,
Бир кәфәндән башга кора нә апарыр, де, инсан?!

Сән кәримсән, әһф едәнсән, рәһм едәнсән, ај аллаһ,
Әлимиздән тут ки, бизик гол-ганадсыз натәван!

Јемәк, јатмаг һајындајык биз өмрүмүз узуну,
Хаганинин ахырыны хејр ет сән, еј јарадан!

* * *

Еј хачә, өмрүнү һесаба ал бир,
Көр нечә икирәнк дүнја дөвр едир.

Бу гәмли сарајда кечә-күндүздән—
Башга һасилимиз, хејримиз нәдир?

Дүнја бир сүфрәдир, логмасы зәһәр,
Һәјат бир јухудур, өлүмсә тә'бир.

Хагани, Рәшидин гүссәси сәнин
Нә гәдәр гәлбини едәчәк әсир?

Сәндән чан алараг, о әзиз чаны—
Вердиләр оғлуна чәкәндә тәсвир.

Әлиндән алынан оғлуна әвәз,
Дејәсән өмрүнү артырды тәгдир.

Рәшидин тез кетди, сәнсә чох галдын,
Оун һесабына јашадын, еј пир!

* * *

Кәнчлик бир гызылдыр, өмрүн әлиндән,
Дүшәрәк торпаға јох олду бирдән.

Тапмаг һәвәсијлә һәмин гызылы
Торпағы јујарам көз јашымла мән.

* * *

Торпаг чөвһәридир бу кайнатын,
Торпаг хәзинәсидир чәваһиратын.

Дүнјанын бешији олмуш бу торпаг,
Торпагдан доғулмуш мә'налар анчаг.

* * *

Чаванлыг көч едәр, гојма кедәр әлдән, заман кечсин,
Инанма бир даһа бурдан гәриби-кариван кечсин!

Итән кәнчлик сорағилә гочалар јер сүрүндүкчә,
Бүкүлдү бел, бу мүмкүнмү өмүр даим чаван кечсин!

Әзиз өмрү ширин тут ки, кечәр, бәрбад олар гафил!
Гәдр бил, вермә кәл елдән һәјати-чавидан кечсин!

Чаны чан вериб алсајдын, биләрдин гәдрини шәксиз,
Биләрми оғул мал гәдрин, әлә јахшы-јаман кечсин!
Нә гәмләрдән гәм әксилмәз, де бир нөгсан тапар

Күнүн истәр гара кечсин, ја истәр шадиман кечсин!
шадлыг,

ГОЧАЛЫГ*

Бу чәмәндә гочалыгдан белим дөндү камана,
Бундан сонра бу будагдан јетишәрми бар мана?

Ағачымдан бир кимсәјә нә мејвә вар, нә көлкә,
Јарпағымы, мәһсулуму фәләк верди күләјә.

Каман кими бүкүләрәк мәзар газыр фәләкләр,
Артыг мәнә ағ түкләрим кафирдән хәбәр верәр.

* Кичик ихтисарла

Ағзымда ики дүзүм долу инчи вар икән,
Фаләк зүлмү гырды, төкдү, из галмады инчидән.

Өмүр баша чатды дејә истәјирәм бајгуштәк,
Хәрәбәдән јохлуг алды дүнјаја үз чевирмәк.

Исмәт бағы мејвәлидир, бир будағам о баға,
Бел бүкүлдү, мәгрур башым манл олду торпаға.

Чијәримдән ахан ганы сачмагдадыр бәбәјим,
Каман кими олмушам ки, булашмасын әтәјим.

Ағ түкләрдән гар јығылды башым үстә галанды,
Вүчудум бу чардаг кими јатмасын аһ, амандыр!

Дағ башында гар оlanda әридикчә ахар су,
Көзләримдән ахан јашын сәбәби дә будур, бу.

Зәифликдән торпаг үстә көлкә кими әсирәм,
Сүрүсәләр торпаг үзрә из салармы әсирәм.

Каман кими гамәтим вар, јерсиз билмә сән буну,
Әчәл оху горхусундан галхан етмишәм ону.

Бу дүнјанын бахчасы да умудумун мејвәси,
Ситәм илә дағылмышдыр, бир јандадыр һәрәси.

Ағач шүмшад бојлу олду, чүнки бары төкүлдү,
Мәним гәддим мејвәсини төкән заман бүкүлдү.

Өмрүм кечди, күнаһкарлыг газанмышам дүнјада
Она көрә лајиг олдум хәчаләтли бир ада.

Эчэл мәнә гонаг кәлмиш, нејләјим ки, а достлар.
Һәјатымдан башға шеји гәбул етмир, инадкар.

Дадлы һәјат сүфрәсиндән кәлмир ағзым бир дада,
Шәкәр белә, шәрбәт белә зәһәр дадыр ағзымда.

Бу мәнзилдә видалашыр артыг һәјат мәнимлә,
Әјилмишәм гајда будур: өпүшәнләр әјилә.

Һесаб чәкән бармаг кими јолда дүшүб галхырам,
Гәрибәдир, ил сајырам, олмајырам бир арам.

Чаванлығы јола салдым, «нә кәзирсән?» сорушсан,
Белим әјри, чаванлығы ахтарырам һәр заман.

Көлкә кими сөјкәнирәм һәр аддымда дивара,
Үмид јохдур бир дә галхам, нә етмәли, нә чарә?

Рәнкли шејлә алдадылан ушаг кими нә еркән,
Алдадычы фәләк алды чаванлығы әлимдән!

Намәрд фәләк сындырмагчүи гијмәtimi, гәдрими,
Парчалады көвһәrimi, әлдән алды сәбrimi.

Һүнәрләrim пахылларын көзләриндә нәһандыр,
Инди мәним һүнәрләrim һәр ејибдән јамандыр...

«СИРЛӘР ХӘЗИНӘСИ»НДӘН

... Дүнијанын сөһбәтини бурах, башгадыр дүнија,
Кимә вәфа етди ки, бизә дә егсин вәфа.
Торпагда јашајанлар торпаг олдулар анчаг.
Бу торпагда нәләр вар, нә билсин буну торпаг,

Һәр бир җарпаг үзүдүр бир дилбәр азадәнин,
Кәлләсидир басдығын һәр җер бир шаһзадәнин.
Биз өз кәнчлиҗимизи вермишик бу дүнјаа,
Биз ки, ондан доғмушуг, нәдән гочаҗыг, аја?
Симруғун бәсләдиҗи бир Сам оглу Зал варды,
Өзү чанадысада, оглу бир ихтиҗарды.
Бах, әбәди олмаҗан бу һәрләнән көҗ ки, вар,
Унутма һәр бир заман әлеҗһинә доланар.
Каһ сәни чанлылара падшаһдан артыг еҗләр,
Каһ да бир кузәчинин әлиндә палчыг едәр.
Бу дүнја ки, әзәлдән боҗанмыш ики рәнкә,
Онда өмр еҗләҗәнләр ишиндән кәлмиш тәнкә;
Белә дүшүнүб деҗир јашаҗанлар сәһрада:
«Нә хошбәхтдир өмр едән су алтында, дәрјада».
Дәрјада јашаҗанлар көр нә деҗир јанараг:
«Гурудакылар әчәб доланырлар күнү ағ».
Адәм өвлады гәмдән гуртара билмәз јаха,
Ола билмәз гуруја, суја һөкм едән аға;
Бу карваны галдырыб кечмәк заманы кәлди,
Бу әсасын үстүндән көчмәк заманы кәлди.

«ЛЕҖЛИ ВӘ МӘЧНУН»ДАН

Јенәми дәрд чәким сабаһкы гәмдән?
Көрүб билдиҗими данышмаҗым мән?
Кечән күнләрин дә адыны аз тут,
Јахшысы будур ки, бир дәфә унут,
Бир гәлјаналтыдыр кечән өмүрләр,
Инди о кечмишдән галмамыш әсәр.
Онлары көһнә бир сәһифә дүшүн,
Дүнән јазылмышлар, јазылмаз бу күн,
Тутаг ки, једди көҗ, једди јери сән
Једди мин ил галыб билдин әзбәрдән,

Ахыра чатса да бу једди мин ил,
Дүнјанын ахыры көрүнән дејил.
Узун да, ғыса да олса гәддимиз,
Јенә дә өлмаја јаранмышыг биз...

«ХОСРОВ ВӘ ШИРИН»ДӘН

Дүнјаја күвәнмә, бу сәрт накинши
Һеч вәфа ејләмәз, дүзәлмәз ишин.
Һәр, нә вермишдирсә әввәл инсана,
Кери-алар бир-бир алчаг зәманә.
Сәнә јүз дәфәјә чан версә, бир күн
Бир дәфә дә алар апарар бүтүн.
Мүрәккәб тилсимсән ајаг үстә сән
Нә учмаг мүмкүндүр үстүндә чәнбәр,
Нә онун бәндини ача билирләр.
Бизләр бу чәнбәрдән нечә гуртараг,
Һеч кәс ашмамышдыр, ашылмаз бу дағ.
Горхулу торпагдыр, јахшысы будур,
Торпағын зүлмүндән торпағда отур.
Инди өзүмүзчүн ағлајаг бир аз,
Бир кимсә бизимчүн белә ағламаз...

«ИСКӘНДӘРНАМӘ»ДӘН

— Кәним дар кирдаба дүшдү, а достлар!
Өлүм нәһәнк кими гаршымда дурур!
Көчмәк вахты кәлди бу дүшәркәдән
Башга бир овлага кетмәлијәм мән.
Бу фәләк мәнимлә хошрәфтар олду,
Дағда-дашда мәнә пәрәстар олду.
Инди дүшмән олду о һагг-сајда,

Дәјишди рәфтары күнәш дә, ај да,
Мәни карыхдырмыш ишин кедиши,
Билмирәм нә сајаг дүзәлдим иши.
Нејләјим, бу фәләк кәмәнд атараг,
Гапыр, гојмур гала башымда папаг.
Һаны, хәбәр верин хәзинадара,
Бәлкә рүшвәт вериб мәни гуртара!
Мәним зор ғылынчлы гошунум һаны,
Говсун чанымдакы, бу ғыздырманы!
Ән горхунч дивләри тутуб бәнд едән,
Тәхтү тач саһиби Искәндәрәм мән!
Ғылынча гуршандым, кәмәр бағладым;
Бүтүн гулаглара чатмышдыр адым.
Зәһәрлә суланмыш ғылынчым туфан—
Едиб, тоз гопарды дәрин сулардан.
Чох мәзлум етмишәм залимдән азад,
Чох гојун етмишәм гурддан мән азад,
Бир чох сынығлары мән саралтмышам,
Чәтин дүјүнләри ғырыб атмышам,
Зүлмү әдаләтлә етмишәм әвәз,
Мүшкүлләр ачмышам, һесаба кәлмәз.
Һаман күн доғулуб, һаман күн өлән,
Ушағ тәк дүнјаны көрмәмишәм мән.
Дүнјаны баш-баша кәзмишәм өзүм,
Анчағ қи, дүнјадан дојмајыб көзүм...
Отуз алты дејил, отуз мин сәнә,
Јашасам чавабым бу олар јенә...
Мән һәр бир биликдән хејли дәрәс алдым,
Өлүмүн өнүндә чарәсиз ғалдым.
Мән чох залимләри салдым аварә,
Бу залим өлүмә тапмадым чарә.
Өлүмдән башға һәр бир чәтинлик үчүн,
Олур чарә тапмағ нәһајәт мүмкүн.
Һаны јолларына ғызыл сәпдијим

Дэрин дүшүнчэли жүзлэрлэ һәким?
Торпагы гызыла чевирин јенэ
Кэлин, элач един шаһын дәрдинэ!
Һардадыр—Әрәстун—о алим инсан
Мәни билијилэ гуртара дардан!
Һаны әфсун билән һәким Бәлинас,
Кәлиб Искәндәри ејләјә хилас!
Һараја кетмишдир о алим Валис,
Десин бу ағрыја нә олду банс!
Философ Сократы чағырын кәлсин,
Бәлкә бу сирләри о ача билсин!
Өлүм кирдабына дүшмәмиш кәрәк,
Суја галхан вурум батан күнәш тәк.
Чылпаг доғулдуғум үчүн анадан,
Мәни сојундурун дәфи едән заман.
Јүнкүлдүм анадан доғуланда мән,
Јенә јүнкүл кедим бурдан кедәркән...

Гази Бүрһанәддин

* * *

Дүнја дејән, кишијә бир вајәдир
Јемәк, ичмәк бу чанә бир дәјәдир.
Дүнја бир кечиддирүр, кәтән кечәр,
Илла, сәрвәр икидә сәрмајәдир.

Кэлэн бирдир, кедэн бирдир, өлэн бир,
Кедэн кэлмэз, кэлэн галмаз, эчэб сирр.
Бир эввэл вар, бир ахыр вар, дејирлэр,
Јалан сөздүр, нэ эввэл вар, нэ ахыр.

Нәсими

Кэл бу дәми хош көрәлим, ол кечән дәм, дәм декил,
Ким бу дәм гәдрини билмэз ејлә бир адәм декил.

Гафил олма дәм узат, вермә дәми өзкә дәмә,
Ол кечән дәмдән дә һасил, чүн бизә һәмдән декил.

Адәм исән дәм бу дәмдир, гојма бу дәм фовт ола,
Һасили-әмири-чавани бир ки, чүз бидәм декил.

Бу дәм ол дәмдир, Мәһәммәт сејри-ме'рач ејләди,
Кәл гәнимәт көр бу дәмин ким, бу дәм ол о дәм декил.

Јар илән һәмдән оланлар һеч дәм ујмаз өзкәјә,
Талиби-јар олмајанлар дүнјаја мөһрәм декил.

Дүнјада әрха тутурсан молу мүлки дөвләтә,
Бибәгә бүнјады јохдур, ол гәдәр мөһкәм декил.

Дәм кечәрми ким, Нәсими ол фәраги-дәрд илә
Налисин әфлакә чыхмаз, көзјашы зәмзәм декил.

ЕЛӨ

Керчэк олан киши достдан ажрылмаз,
 Дөкмө кишиләрдә һәгигәт олмаз,
 Сән, сәни сатыбсан, дејирсән билмәз,
 Бу заманда кимсә јарамаз елә.

Хэтан, дүнјанын өтәси фани,
 Биздән әввәл өндә кәләнләр һаны?
 Санма, даим шад јүрүјә дүшманы,
 Бир күн олур, нөвбәт она да кәлә.

Мәһәммәд Фүзули

* * *

Учалдын гәбрим, еј бидәрләр, сәнки-мәләмәтдән—
 Ки, мә'лум ола дәрд әһлинә гәбрим ол әләмәтдән.

Мәзарым үстә гојмун мил, әкәр кујинә чан версәм,
 Гојун бир саһә дүшсүн гәбримә ол сәрвгамәтдән.

Көрән саатда ол гамәт гијамын, гијмадын чанә,
 Гијамәт һәм кәлә гуртулмајам мән бу нәдамәтдән.

Гијамәтдә һесабы олмајанлардыр ол гафил—
 Ки, фәрг ејләр фырагин шәм'нин сүбһи-гијамәтдә.

Тэриги-сэбру тэдбири-сэламэт лэззэтини билмэк,
Мэнэ ешгү мөламэт јај кәлир сэбру сэламөтдән.

Тәбиәт инһирафын көр һәваји ешгдән тәндә
Әләч ет дүшмәдән, саги, мизчазым истигамөтдән.

Фүзули, кеч сэламөт күчәсиндән, сэбр кујиндән,
Фәрачәт олмајан јердә сәфәр јејдир игамөтдән.

«ЛЕЈЛИ ВӘ МӨЧНУН» ДАН

Бу аләм ким, көнүл, гејлин чәкәсән мөһнәти гәмдир,
Фәна сәрмәнзилин сејр ејлә ким, бир хошча аләмдир.

Аныб тәнһалығы гәбр ичрә нифрәт гылма өлмәкдән,
Тэриги-үнс тут ким, һәр овуч торпаг бир адәмдир.

Дејир мөһкәм чаһан мүлкүндә һәр бүнјад ким, гылсын,
Бәга мүлкүндә тут мәнзил ким, ол бүнјад мөһкәмдир.

Әчәл алајиши-хөвһү хәтирдән гуртарар нәфси,
Бу чөвһр кимјәји нәфсә бир иксири ә'зәмдир.

Қамили-ешги-инсан мөвт иләндир раһи-һикмәтдә
Бәли, мүчрә гылын һөкмүн мисалын нәгши-хәтәмдир.

Баһар әјјамы кирсин лаләзара, хак әчзасын
Мүһәггәр көрмә ким, һәр зәррә бир чам илә бир
Чәмдир.

Әсәри-нәфсидир әһли-чаһан, билмәз фәна гәдрини,
Фүзули, тәрк тәчрүди сәнә анчаг мүсәлләмдир!..

— «Кей риштеји-көвһәри-мурадым!»
 Ајинеји-һүсни-е'тигадым!
 Бир ләһзә мәнә тәрәһһүм ејлә!
 Көвтарым ешит, тәкәллүм ејлә!
 Пәрваји-мәни шикәстәһал ет!
 Әзми-сәфәр ејләдим, һәләл ет!
 Нахош сәнә мәндән иди әһбал,
 Мән кетмәли олдум, инди хошәгал!
 Зинһар шикајәт етмә мәндән.
 Инчикли һекајәт етмә мәндән.
 Дирликдә чү сәндән алмалым кам,
 Түсәнилијә дүшдүн, олмадын рам.
 Будур кәрәмһиндән илтимасым
 Ким, тутасан өлдүјүмдә јасым!
 Һәр ләһзә едиб фәғани зари,
 Торпағымда едәсән күзари.
 Тәклифи-нишатү ејш гылмән,
 Ким, сән дејәсән:—«бу рәсми билмәм».
 Фәрјадү фәрғандыр әсли-матәм
 Сән худ бу рәвишдәсән мүсәлләм,
 Өз адәтин илә налә ејлә,
 Әчрини мәнә һәвалә ејлә.
 Будур гәрәзим ки, дүстү дүшмән,
 Көрсүн сәни ејләјәндә шивән.
 Бикәслијәм олмаја мәнә ар,
 Мә'лум еләдиләр ки, варисим вар».
 Чүн гылды васијјәт ол пәришан,
 Чөндү евә кәлди зару кирјан,
 Дәрду аләм етди ону рәнчур,
 Гылмады һәјати шә'минә нур.
 Дәрдинә булунмаз олду дәрман,
 «Мәчнун!» деди, верди ағибәт чан.

Дүнјада үмид тутмаг олмаз,
Һәркиз өлүмү унутмаг олмаз!
Хош ханеји ејшдир бу аләм,
Дәрда ки, дејил әсаси мөһкәм.

... Дүнја ки, никари-дүлбирадыр,
Зинһар, инанма бивәфадыр.
Сән кәл ки, она олубсан мәфтун,
Олдур тәләбиндә сәндән әфзун.
Сәнсән она чәһл илә тәләбкар,
Олдур сәнә елм илә һавадар.
Һәр нечә ки, она меһимансан
Ејуши тәрәбилә каримансан
Ондан сәфәр ихтијар едәндә,
Гүрби-һәгә үз тутуб кедәндә.
Көз сүрмәси ејләјиб губарын,
Та мәшһур олур никаһдарын.
Јолунда өзүн верәр фәнаја
Сахлар, сәни тапшырар бәгајә.
Һәр ким ки, бу нүкдәндандыр акаһ,
Дөврәни-фәләкдән етмәз икраһ.
Һәм дириликлә әзаблы олмаз,
Һәм мөвтдән ичнибати олмаз.

Гөвси Тәбризи

ДҮНЈАДӘ

Нола ки, фәрг ола, намәрдләрдән мәрә дүнјадә,
Әкәрчи бәллидир һәм мәрдү һәм намәрдү дүнјадә.

Еләрдим никубәд фәргин, биләрдим, јахшылар гәдриң,
Фәган ким ачмадым көз бир нәфәс намәрд дүңјадә.

Ичәрләр хәлги-аләм сағәри-зәррин илә сәһба,
Мәнә галмышмы әшки-сүрхү рәнки-зәрд дүңјадә.

Бетәрдир тигләрдән биабүрләр сурәтин көрмәк,—
Ки, олса төмәји-шәмшир һәр намәрд дүңјадә.

Чаһанда бију-дәрдү дағ һич бир кимсәдән кәлмәз,
Опунчун күн көрәрләр мәрдуми-бидәрд дүңјадә.

Оилар ким ол тәбибин һикмәтидән гафил олмушлар,
Нә билениләр ки, ејни афијәтдир дәрд дүңјадә.

Нечә мән билмәнәм Гөвси бу зираи олмушун
Ки, өз көңлүмдән өзкә булмадым һәмдәрд дүңјадә. гәдрини—

Һејран Ханым

ГОЧАЛЫГ

Даһа бир хош күнә јохдур үмидим,
О бағлы гапыја јохдур килидим.
Ох тәк јәјдан чыхды өмрүмүн вары
Баныма јағыбдыр гочалыг гары.

Пир олдуг, экэр бэхт бизэ жар олса,
 Бу кәрдиши-эфлак мэдэдкар олса,
 Гэм јохдүр, экэр биз гочајыг, кәнч оллуг—
 Дилдар бир аз бизләрә гәмхар олса.

Молла Вәли Видади

«МҮСИБӘТНАМӘ»ДӘН

Кәл, көнүл, бир ибрәт ал ку кәрдиши-дөвранә бах,
 Чамин-һејрәтдән дәмнә мәхмәр олуб мәстәна бах,
 Тут тәвәккүр дамәнин бир дәм дилин-һејранә бах,
 Кимсәјә гылмаз вәфа бу дәрһи-бинәјәнә бах,
 Олма мә'муриңә рағиб, ахири виранә бах...

Шәрһи бимүмкүн кәлиб-кетмиш чаһана чох һумам,
 Һәр бири әсриндә бир саһибһүнәр, алимағам,
 Шаһ ола, истәр кәда, диванә, ја әһли-низам,
 Јетмәмиш мәгсудинә аләмдә һеч әрбаби-нам,
 Чүмләсинә мәггул едиб бу бисурн самәнә бах...

Беләдир дөвран иши, һәр күндә бир ал ејләмиш,
 Агили надан илә пејмурдә әһал ејләмиш,
 Үз вериб намәрдә, һәрдәм пәрдү памал ејләмиш,
 Еј Видади, кәл ки, бу һејрәт мәни лал ејләмиш,
 Көр нәләр гылды фәләк Мүштаг тәк инсанә, бах.

Чәрхи-фәләк зүлмү зијад ерләмиш,
Һичран мәни күндә дөјәр, ағларам.
Еј јаранлар сындырыбдыр белими;
Мөһнәт јүкү гәддим әјәр, ағларам.

Мәни белә һәр ким көрсә, бил ағларам,
Дағ-даш јанар, улус, ојмағ, ел ағлар.
Чисмим сызлар, көз јашы төкәр, дил ағлар,
Өз башыма јалғыз мөкәр ағларам?

Еј мәним тәк көз јашыны сачанлар,
Гүрбәтликдә чикәр ганын ичәнләр.
Фикир етдикчә чүмлә бир-бир кечәнләр,
Јада дүшәр јанар чикәр ағларам.

Һајыф олду о дөвранлар, о дәмләр,
Кәлди кечди, јар, мүсаһиб һәмдәмләр.
Бәрһәм олур дәрдләр, гәмләр, әләмләр,
Бир-биринә күндә дөкәр ағларам.

Чәрхи-фәләк, мән һа көчдүм јурдумдан,
Ајры дүшдүм гошунумдан, ордумдан,
Видадијәм, аләм таныр дәрдимдән,
Әкәр ағламанам, әкәр ағларам.

А. Бакыханов

Хош онун һалына ким рәлд едә бу дүнијаны,
Бир сөзүн мәтлә'и тәк тез унуда севданы.

Бах күлүн өмрүнэ ким, тэнтэнэси беш күндүр,
Пајыз олчаг бошалар хош чэмэнин мејданы.

Лалэ үзлэр солараг хүсн кедэр билмэrrэ,
Унудар севкилилэр вердији һэр пејманы.

Сәи көнүл вермә, көзүм, вәсләтә, ја һичранә,
Шад елә гәмлә кечән өмрү бир аз пүһһани.

Ширин олмаз сәнә бу зәһр долү чамһ-һәјат,
Јада сал Фәрһады, ол ашигһ-бимеһтаны.

Бах чаһан кечмәдәдир, агил олан бишүбһә,
Кечичи дөврә инанмаз јашајар худмани.

Бағламаз бел, бу өтәр шөһрәтә; атмаз вәтәни,
Ани бир ләззәт үчүн тәрк еләмәз мә'ваны.

Бәдбәхт олдур ки, јејә хуни-чијәр, дәрдә дүшә,
Лалә тәк ган гуса вә олмаја бир дәрманы.

Јетншәндә әчәли чан гушу бир күн сусараг,
Тәрк едә чан евини, одлу дили-шејданы.

Тапмадым мән дә јол, ејваһ, үмид күлшәниндә,
Мин тәәссүфлә кечирдим бу көзәл дөвраны.

Јаз одур ки, она әл кәздирмәз бир дә хәзан,
Бу чәмән ичрә олан јазда мәтиплик һаны?

Гүдси чанда арајыр солмајачаг тәзә баһар,
Чүнки саф олмалыдыр сөз дејәнин вичданы.

Өзүнү шух көстөр, өзүнү сахла,
Кетмәсин үзүндөн тәрәвәт-әсла.
Амма дүшүнмә ки, өлүм нә кәзир?
О дурар гапында бир күн мүхтәхир.

Бешикдән та гәбрә гәдәр јол вар ки, шәксиз,
Әлдә әса, ја әсәсыз кечмәлијик биз.
Арасында бунун јалыыз фәрг вар ки, бирчә:
Қим һәјәтдә һәмий јолу кечәчәк нечә!

Итир өмрүн бир зәррәси һәр бир нәфәслә,
Өтүб кедән керп дөһмәз һа ону сәслә.
Кәрәк ола әввәлиндән нәчиб мәгсәдин,
Гаршындакы амалыны едәсән јәгин.
Бу дүнјаја кәлмәк дејил сәһин күнаһын,
Бош кечибсә өмрүн, әршә чыхачаг аһын.

Нәтәван

КЕТДИ

Нә јахшы мүнис иди, һејф, нәчәндән кетди,
Мәһи бу мөһнатара гојду әл'мән, кетди.

О сәрви-наздан ајры бахырмы сәрвә көзүм,
Һилал тәк гәддими ејләди камап, кетди.

Унутду күлләрини, гылды ханиман тәркини,
Нә бахды, јарларә, чәкди әлман кетди.

Нә олду ариз, ајә бағибан, бу күлшәндә,
Ачылмады бу баһар күлләри, хәзан кетди.

Нә тапды ләззәти-ишрәт, нә көрдү күлзары,
Баһар фәслиндә, јаран, бу нөвчаван кетди.

Мән бу мөһнатара гојду дидәси кирјан,
Бәләји һичрә салыб, гојду бағры ган кетди.

Мәзарын үстә кәлиб, әјиләним дәмәдам оғлум,
Дејәрмисән ки, нә нов илә Нәтәван кетди.

Гасым Бәј Закир

гочалыг

Аһ ким, алды әглү камалым гочалыг,
Ејләди мисли хәзан чөһреји-алим гочалыг.
Билди Мәчнун тәк ејиб саф һилалым гочалыг,
Күнбәкүн етди фүзун дәрди мәлалым гочалыг,
Долады дәстинә, әфсус ки, јалым гочалыг!

Әллијә јетәнәдәк билмәзди гуру, јашы,
Һәлл едәрди әнким мум кими гарә дашы.

Көрдүм алтмышда гаты ләгмәрә јохду хашы,
Итә ит јалы кими күндә кәрәк гашыгашы,
Зиндәканлыгданмы бу, ағрыны алым, гочалыг?

Доланырды нә гәдәр варды тәндә гүввәт,
Күндә пәрванә тәк башымы јүз көз өврәт,
Һәр сәә дүшсә јолум әһли чәкәрди милләт
Инди өз саһиби-ханәм мәнә етмәз рәғбәт,
Нә үмид илә кедиб өзкәдә галым, гочалыг?

Дүн көрдүм кечә меһпарә едир сәјри-чәмән,
Ајағын өпмәк үчүн сәмтләринә дүшдүм мән.
Кәлки көвтара бири, сөјләди кеј пири-күһан,
Нә кәзирсән бурада, јохса азыбсан көчдән?
Ришхәнд мәнзили етди мәнни залым гочалыг.

Һәр сәнәм көрсә дејәрди: әчәб оғландыр бу,
Ја фәрәмәрс вә ја Рүстәми-дастандыр бу,
Хош онун һалына ки, бир кечә меһмандыр бу!
Күлүшүб инди дејирләр печә... бу,
Чүнки етдини белә тиз илә зәваллым, гочалыг.

Һаны оя сәрв, көрүрдүн кечәләр аја бахыр,
Сүбһләр түсәни-сәрхош кими сәһраја бахыр,
Каһ зәни дәлләклә, каһ духтәри моллаја бахыр,
Инди сән хәстә гојуб, бош мүтәккәјә бахыр,
Кәсди ешги һәвәсим, зөвги вусалым, гочалыг.

Түф сала ким, мәнни сән зөвги сәфадан салдын,
Нәзәри-мәрһәтмәти, маһилигадан салдын,
Һәр ики чешми чаһанибинин зијадан салдын,
Шаһбази-һәвәси өвчи-һәвадан салдын,
Сындырдын сәнки-ситәмлә пәрү балым, гочалыг.

Кэрэк инди бели гапыда бүрүңүб кэбэни—
Гојмајам гарга гушу сэркидэн апара дэни—
Ки, мабада вура өврэт үзүмэ силлэни.
Илтимасым буду ким, өлдүр хилас ејлэ мэни,
Оғул-ушаг элинэ вермэ саггалым, гочалыг.

Закирэм, түрфэ хэјабан илэ бағым вардыр,
Јатмаға, дурмаға рэнкинн отағым вардыр.
Нэ гэдэр ашу плов јесэ гонағым вардыр.
Јахшы нөввадэлэрим, оғлум, ушағым вардыр,
Јохдур бир өзкэ дәрдим, фикури хэјалым гочалыг.

Мәһәммәд Һади

БӘШӘР

Бәшәр! Еј чанлы бир һикмәт, бөјүк гүдрәтләринн вардыр,
Бөјүк әглин, бөјүк фикринн, бөјүк гүввәләринн вардыр.

Димағын бир хәзинә, јә'ни бир кәнчәјиннн-әфкар,
Түкәнмәз, битмәз, иштә билсә дә, битмәз олан әбһар!

Сәнинн сәнәт'ләринн чиддәт тәһһиннәзирадыр,
Сәнинн нами-бүләәндинн, еј бәшәр, үлвијјәтардыр.

Кичик бир варлығын вардыр, бөјүкдүр лакинн идракын,
О көјләрдән дә јүксәкдир сәнинн руһанинн әфлакын.

Дәниздә торпағы ингади-фәрман ејләдир, инди—
О јүксәк көјләрә ачмагдасын шәбһалы-үмминди.

Сэнийн мэфкурэн, еј инсан демэк ки, сыгмајыр хакэ,
Онуу үчүн дэ чыхмынсан шүчаэт нлэ афлакэ.

Јери, дэрјаны тэхсир ејлэмнидин, инди вар балын,
Эвэт буудан да јүксөкдир сэнийн нлхбали-нгбалын.

Төкам үлбаји-фикр өлдүгча, еј сөјјари-чүр'эткар,
Табиэт сінэсіндэ индилик мэсрур олан эсрар.

Бирэр эрзи-чамал ејлэр, чыхарлар сэнийн-дүијајэ
Олурсан һакими мүтлөг төмаман руһи-эшјајэ.

Сары Ашыг

* * *

Мэн Ашыг, гар алтыды,
Бу јерлэр гар аятыды.
Чан учуб, чэсэд галыб,
Бахырсап гаралтыды.

Мэн ашыг, ај нэдэндир,
Фэлэк чан ојнадандыр.
Инсан эсли торпагдан,
Торпаг эсли нэдэндир?

Мэн Ашыг, һазэр дөнэр,
Долапар, кэзэр, дөнэр.
Бу дүија бир дэјирман,
Дәрдинэн эзэр, дөнэр.

Аббас Туфрганлы

ӘЛӘНМӘЗ

Думан, кәл кет бу даглардан,
Баһар кәлди, гар әjlәнмәз.
Бу дүнја бир бивәфадыр,
Көзәлдә илгар әjlәнмәз.

Көзәлин гашы гарадыр,
Бајгунун мејли һарадыр?
Бу дүнја карвансарадыр,
Һәр кәлән гонар, әjlәнмәз.

Аббас дејәр һач оlanda,
Кә'бәјә ме'рач оlanda.
Доғру јолдан кәч оlanda,
Намус кедәр, ар әjlмәз.

Хәстә Гасым

ЈАХШЫДЫР

Дәли көнүл, мәндән сәна әманәт,
Демә, бу дүнјада галым јахшыдыр.
Бир күн олар гоһум, гардаш јад олар,
Демә, улсум вар, елим јахшыдыр.

Бир мәчлисә варсан, өзүнү өјмә,
Шејтана бач вериб кимсәјә сөјмә.

Гүввәтли олсан да јохсулу дөјмә,
Демә ки, зорлујам, голум јахшыдыр.

Гочагдан олубсан, гочаг әлкинән,
Гададан, баладан узаг әлкинән.
Ашыг ол, чомәрд ол, алчаг әлкинән,
Демә варым чохдур, пулум јахшыдыр.

Хәстә Гасым кимә гылсын дадыны,
Чаны чыхсын, өзү чәксин одуу.
Јахшы икид јаман етмәз адыны,
Чүнки, јаман аддан өлүм јахшыдыр.

Ашыг Валех

ДҮНЈА

Һәгдән фәрман кәлиб гәрар тапандан
Башламысан чәнкә, саваша, дүнја!
Гәсдинә кирмисән јаранмышларын,
Чүмләсин вермисән талаша, дүнја!

Нечә нәбиләри кечиртдин јандан,
Нуһ туфаны гопду, дојмадын гандан.
Зал оғлу Рүстәми ејләдин чандан,
Бүкдүн Сүлејманы фармаша, дүнја!

Нечәләрин салдын човғун, борана,
Нечәләрин етдин дәли-дивана.
Нечәләри накам кетди мәкана,
Гојмадын оңлары јанаша дүнја!

Валех ағлар көрүб белә диваны,
Кимсэләрә кәлмир даһа күманы,
Кама чатыб шәһлик едән заманы,
Дөндәрдин шәһлијин ган-јаша, дүнја!

Ашыг Алы

КЕТДИ

Кәзирдим, елләри сәрбәст кәзирдим,
Најыф көзләримә, зај олду кетди.
Охудум дәрсими, јетдим синәјә,
Күнүм зиндан, һәфтәм зај олду кетди.

Ашыг олуб галдым ел синәсиндә,
Дәрманымы булдым ел синәсиндә.
Каманымы алдым ел синәсиндә,
Сөзүм агызларда пај олду кетди.

Селләр, сулар кими кәлди еһтијач,
Одунсуз, очагсыз галдым наәлач.
Башланды вурһавур, дүшдү гачһагач,
Әрбаб да кәндлијә тај олду кетди.

Ағ күнүм атланды, өзүм пијада,
«Сират-әл» суалын кәтиррәм јада.
Итириб нуруму галдым дүнјада,
Ашыг Алы, өмрүм вај олду кетди.

ИЧЭЧЭК

Гоча дүңја чохун јола салыбды,
Көчөн көчүб, көчмәјәнләр көчәчэк.
Гафил, ичмә бу күн әчәл шәрабын,
Ичән ичиб, ичмәјәнләр ичәчэк.

Нечолду вар үчүн ганлар төкәнләр?
Әзиз чанын ал гумаша бүкәнләр.
Унутмасын шәрмин-хата әкәнләр,
Бичән бичиб, бичмәјәнләр бичәчэк.

Лазыг Алы, нә тез дүшдүн һәвәсдән,
Сәрраф олан сечәр гызылы мисдән.
Ариф олан кәсләр, јахшыны мисдән,
Сечән сечиб, сечмәјәнләр сечәчэк.

Ашыг Әләскәр

КӘСИЛДИ

Накаһ бадил-сәрсәр әсди үзүмә,
Өмүр бостанымын бағы кәсилди
Өз әлимдән хата дәјди өзүмә,
Бәдәндән голумун сагы кәсилди.

Гәза тутду, гәдәр мәни будады,
Аглатды достлары, күлдүрдү јады.
Зәһримара дөндү агзымын дады,
Әлимдә шәрбәтим ағы кәсилди.

Көңлүм жасдан чыхмыр, гэлбим гарадан,
Бу дәрди мөһнәтдән, бу мачәрадан.
Дөвләт кетди, һөрмәт галхды арадан,
Гапымыздан дост ајағы кәсилди.

Нә мүддәтдир гуртармырам зүлүмдән,
Гәзанын гылынчы дәјди белимдән.
Бир түлөк тәрланым кетди әлимдән,
Үрәјимин бәнди, бағы кәсилди.

Чох гачдым гәзадан олмады чарә,
Бир вурмушду, бир дә вурду дүбарә,
Чиновниклар истәдиләр гуртара,
Достарым өзүмә јағы кәсилди.

Гул Әләскәр, ишин мүшкүлдүр, мүшкүл,
Дәрдини демәјә јохдур әһли-дил.
Дөј башына, фәған ејлә мүттәсил,
Даһа дејиб-күлмәк чағы кәсилди.

Ашыг Нүсеји Бозалганлы

КӨРМҮШӘМ.

Бу гоча дүнијанын јохдур вәфасы,
Кан бошалыб, кан да долан көрмүшәм.
Гызылкүл ачылыб, бәргәрәр олмаз,
Хәзан дәјиб бирдән солан көрмүшәм.

Чаһанын күлүнү бир кимсә дәрмәз,
Гәза кәмәндинә дүшән гуртармаз,

Намәрд жүз сөз десә бирн дүз олмаз,
Мәрддән гејрисини јалан көрмүшәм.

Демә һүсејн итирибдир һушуну,
Гәза вуруб, гәдәр әјиб ишини,
Итирәнләр дүзә-билмәз бешини,
Милјонлар дағылыб талан көрмүшәм.

Ашыг Шенлик

ГАЛМАЗ

Кечән күнә күн чатырмаз,
Күнү күнә чаласан да.
Дәрдли адам јата билмәз,
Шириң лајла чаласан да.

Оғул, сәнә будур өјүд,
Өз дәрдини өзүнә үјүт,
Алма, һејва вермәз сөјүд,
Пејвәнд едиб чаласан да.

Тәмиз сахла ады-саны,
Дост, дүшмәни јахшы таны.
Мәрд икид демәз јаланы,
Јанар од галасан да.

Сәфил Шенлик ағлар, күлмәз,—
Апламазлар достлуг билмәз,
Фани дүңја сәнә галмаз.
Алтуң вериб аласан да!

ОЛМАЗ

Адам оглу, јол-эрканы таны, бил,
Јол-эркан билэнин јери дар олмаз.
Сиррини сөјлэмэ гаму алэмэ,
Бивәфа дилбәрдән сәнә јар олмаз.

Икид оду тә'нә охун атмаја,
Ҳалал мајасына һарам гатмаја,
Бир оғул ки, рәғибинә чатмаја,
О оғулда намус, гејрәт, ар олмаз.

Өз сүрүндән гурбан десән дејәрсән,
Өз јунундан шал тохујуб кејәрсән,
Бәсләдијин бағын барын јејәрсән,
Јад бағындан сәнә һејва, нар олмаз.

Дәлләк Мурад, чәкмә бир бунча гәмн,
Бурда дуран олмаз, кедәрләр һамы,
Фәләк бичинчидир, бу дүнја зәми,
Бичилән зәмидән мүргүзар олмаз.

Ашыг Мәнсур

ГОЧАЛЫР

Абу атәш, хакү баддан хәлг олдуг,
Нечә ширин-ширин чаңлар гочалыр.
Кәл чох да гәм јемә, диванә көңлүм,
Һөкүмәт саһиб ханлар гочалыр.

Јахшы адам бу дунјада олмаһсин,
Јамаһ адам узун омур сурмаһсин,
Кишинини овладсыз вары элмасын,
Һәр сабаһ малыны сајар, гочалыр.

Бингәмусун ары олмаз нәбада,
Достунун сиррини тез верәр јада,
Бир икид ки, јохсул олса дунјада,
Һәр јетән үзүнү данлар, гачалыр.

Јазыг ашыг Мәһсур шад олуб күлмәз,
Көзүндән төкүлән ган-јашы силмәз,
Адам вар, јахшыјла јаманы билмәз,
Адам вар, бир сөздән аһлар, гочалыр.

Ашыг Гурбан Агдабанлы

КӘЛДИ-КЕТДИ

Еј камалы камил олан арифләр,
Дунјаја нә гәдәр вар кәлди-кетди.
Көјдән јағды, јердән битди саралды,
Дашиды сел, әриди гар кәлди-кетди.

Хәзан јетди күлә, бүлбүлләр ағлар,
Позулду бостанлар, үзүлдү тағлар,
Бағбанлар әл чәкди, боһ галды бағлар,
Төкүлдү мејвәләр бар кәлди-кетди.

Рәһмдән, мүрвәтдән чыхыбды инсан,
Касыбын әлини кәсипди бәј, хан.

Имдада јетишә бир адил инсан,
Итди намус, гејрәт, ар кәлди-кетди.

Арзуларам мән бир доғру һәгигәт,
Әзилиб фүгарә, сәһибсиз милләт.
Бичарә Гурбанам, чәкдим әзијјәт,
Ајым, күнүм аһу-зар кәлди-кетди.

Ашыг Нәчәф Әлимәрданлы

ДҮНЈАДА

Варлыја дост олуб, касыба күлмә,
Чох да һаваланыб чошма дүнјада.
Ел сәни истәјиб, кечирсә баша,
Ағыр ол, алчаға дүшмә дүнјада.

Отуруб-дуркунан гәдир биләннән,
Јахшы икид «сән әл!» демәз јаландан.
Вәфалы дост олмаз үзә күләндән
Онуи көрпүсүндән кечмә дүнјада.

Әсил өвлад төрәр—әсилсә ата,
Өлүнчә кимсәјә јетирмәз хата.
Јери кәлсә хејир верәр еләта,
Онуи архасындан гачма дүнјада.

Бу сөзү хошлајыр бир ариф ејјар,—
Хејри јох, бәдәслә һа јапыи-јалвар.
Гоншуја сөјләјәр, маһала јајар,—
Сирдаша сиррини вермә дүнјада.

Нәчәф, кәз дүнҗаны тәмиз адынан,
Тәклиф олса бир мәчлисә кединән.
Бир дост сәнинән ола, сөзү јадынан,
Ону дүшмәниндән сечмә дүнҗада.

Ашыг Шәмшир

ҮРӘКДӘН

Кедән кетди, вәдә көзләр галаны,
Хәбәр алыб, сорушмушам фәләкдән.
Ягыб хәлбиринә чәрхин әләји,
Әләнмәмиш ким галачаг әләкдән?

Нијә башын бу дүнҗаја сығышмаз,
Дана товласына маја сығышмаз,
Дүздүр инсан афтафаја сығышмаз,
Вахт олур назилиб чыхыр лүләкдән.

Әјләшиб бу чәллад, јагы синәмдә,
Чәкилиб бәјләрин дагы синәмдә,
Шәмшир, вармы сөзүн сагы синәмдә,
Дәрман ејлә, јаралыјам үрәкдән.

СӘНИ

Анадан оlanda аглајан инсан,
Нијә агласыңлар әләндә сәни?
Дедиләрми јаранмыша өлүм вар,
Хәбәрдар етдиләр кәләндә сәни?

Ким гуртарды эчэл кими кэләкдән,
Бир күн һамы кечмәлидир эләкдән.
Һеч билмирәм нә әксилір фәләкдән,
Пешиман етмәјә күләндә сәни.

Гајдадыр гананы надан инчидәр,
Хорјат дәрд әһлини јаман инчидәр.
Тә'нә дил чалышыб һәр ан инчидәр,
Дәрди-гәм сәррафи биләндә сәни.

Шәмшири дост аначагмы, билмәдим,
Фикри нәди ганачагмы, билмәдим,
Јазы јазан јазачагмы, билмәдим,
Һесаб дәфтәриндән силәндә сәни.

Сәмәд Вургун

ДУНЈА

Улдузлар һаванын бағрыны дәлир,
Гајалы дағлардан думан јүксәлир.
Хәјалым кечәни салама кәлир,
Чапырдыр атыны бирбаша дүнја.

Јерләрә бахырам—бағчалы, бағлы,
Көјләрә бахырам—гапысы бағлы,
Каннат ихтијар, сирли, сорағлы,
Әзәлдән јараныб тамаша дүнја.

Бир дә көрүрсән ки, ачылан солур,
Дүшүнән бир бејин, бир торпаг олур,

Бир јандан бошалыр, бир јандан долур,
Сиррини вермәјир сирдаша дүңја.

Әзәлдән беләдир чүнки кашат,
Чаһан данмидир, өмүр аманат,
Әлдән-әлә кечир вәфасыз һәјат,
Биз кәлди-кәдәрик, сән јаша, дүңја!..

ШАИР, НӘ ТЕЗ ГОЧАЛДЫН СӘН!

Не'мәтсә дә көзәл ше'р,
Шаир олан гәм дә јејир.
Өмүр кечир бу адәтлә,
Уғурлу бир сәадәтлә.
Көрән мәни, нәдир,—дејир,—
Сачларына дүңән бу дән?
Шаир, нә тез гочалдын сән!

Дүңән мәнә өз әлиндә
Күл кәтирән бир кәлин дә,
Көзләриндә мин бир суал
Һејкәл кими дајанды лал...
О бәхтәвәр көзәлин дә
Мән охудум көзләриндән:
Шаир нә тез гочалдын сән!

Овчулуға мејл салдым,
Кечә-күндүз чөлдә галдым.
Дағ башындан ениб дүзә,
Бир ох кими сүзә-сүзә
Нечә чејран нишән алдым.
Чаваб кәлди күлләләрдән:
Шаир, нә тез гочалдын сән!

Бә'зән уча, бә'зән аста,
Өтүр сазым мин сим үстә.
Анды јалан, ешги јалан,
Достлуғу да рүшвәт олан—
Үрәк јахан бир иблис дә
Үзәвари дејир һәрән:
Шаир, нә тез гочалдын сән!

Сач ағарды, анчаг үрәк
Аловлудур әввәлки тәк.
Сач ағарды, анчаг нә гәм!
Әлимдәдир һәлә гәләм...
Билирәм ки, демәјәчәк
Бир севкилим, бир дә Вәтән:
Шаир, нә тез гочалдын сән!

Сүлејман Рүстәм

БИР КҮН ДӘ МӘНИМЧҮН ВАР

Сәмәд Вургунун хатирәсинә

Өлдүјсә гәләм достум, шан-шаһрәти лакин вар,
Һәр евдә миз үстүндә јаздығлары чин-чин вар.

Галсајды нә јахшыјды, тез көңдү, һејф ондан!
Һејһат! Бу ағыр күндән бир күн дә мәнимчүн вар.

Бу итки учундандыр гәлбимдә узун мүддәт
Һәсрәтлә ганад кәрмиш бир хәстә көјөрчини вар.

Јаз, јахшы ше'рләр, јаз, гәм чәкмә, Сүлејман, јаз,
Дүнјада сәнинчини дә бу «тәнгәнә» бир күн вар!

ГЫЗЫМА

Гүдрәтим олсајды, јаза билсәјдим,
Бир кағыз үстүндә бу дәрди, гызым!
Сәнин мүсибәтин мәним дәрдимдән,
Нејнәјим ки, гат-гат бетәрди, гызым!

Буну ким дејәрди бир сәһәрчағы,
Тар-мар олачаг өмрүнүн бағы,
Ипәк телләринин кәлсә сорағы,
Гәлбимдә нә күлләр битәрди, гызым!

Мәним мүсибәтим кәлмәз ки, баша,
Дур дедим, дурмады, көзүмдә јаша.
Десәјдим дәрдимнә гәбирдә даша,
О да дил-дил олуб өтәрди, гызым!

Сүзүлүб бир даһа кәлә билсәјдин,
Бары бир дәфәлик күлә билсәјдин,
Ја да раһат-раһат өлә билсәјдин,
Бүтүн гәним, гүссәм итәрди, гызым!

Мәктәб-бачыларын көрдүләр затән,
Чан верән сән идин, чаны чыхан мән,
Сән чыхыб кедәркән тазә аләмдән,
Мәним алнымдакы нә тәрди, гызым!

Көлләрим гуруду, сонам ағлады,
Сонама сәс верди, анам ағлады,
Тојуна алдығым хынам ағлады,
Мәнә гара дашлар күл верди, гызым!

Сәндән бир јадикар олачаг дејә,
Оф... јаза билсәјдим сәнә мәрсижә,
Бичарә гәлбими сәринләтмәјә,
Инан, өмүрлүкчә јетәрди, гызым!

Микајыл Мүшфиг

ӨЈРӘНИШ

Һәјат нәдир? Суал вердим өзүмә,
Мә'насыны чичәкләрдән өјрәндим.
Јашадыгча чарпышмағы, севмәји
Гәлбимдәки диләкләрдән өјрәндим.

Бир јәј алдым чыхмаг үчүн шикара,
Туш кәлдим бир аһу көзлү инкара,
Нишан алыб ох атмағы, нә чарә,
Даш үрәкли мәләкләрдән өјрәндим.

Сулар кими көпүкләниб дашмағы,
Елләр кими уча дағлар ашмағы,
Мин бир әмәл архасынча гошмағы,
Дүрлү-дүрлү үрәкләрдән өјрәндим.

Хәбәр олсун һәр тәзәјә, һәр кәнчә,
Инсан—чочуг, һәјат она әјләнчә,
Мән курулту гопармағы илк өнчә,
Алов көзлү шиншәкләрдән өјрәндим.

Һәјат нәдир? Өлүм нәдир? Бош суал!
Севда нәдир? Һичран нәдир? Бир хәјал!

Мән буларын эсасыны, иштә, ал:
Һәп чәкдијим әмәкләрдән өјрәндим.

ҺӘЈАТ СЕВКИСИ

Аһ, мән күндән-күнә бу көзәлләшән
Ишыглы дүнјадан нечә әл чәким?
Бу јерлә чарпышан, көјлә әлләшән
Достдан, ашинадан нечә әл чәким?

Дөнмә бир шәбнәмә јаз сәһәриндән,
Көнүл, күнәш кими парла јериндә!
Көјләрин лачивәрд әтәкләриндә
Кедән бу говғадан нечә әл чәким?

Бахыныз, дан јери сөкүлмүш кими,
Достлар бир чәбһәјә төкүлмүш кими.
Узагдан-узаға хам күмүш кими
Агаран сәһрадан нечә әл чәким?

Тәбиәт варлыдыр, тәбиәт хәсис,
Ишләдәркән ону сән еј мүнәндис,
Мән дә гарт дашлара вердијим бу һисс,
Бу инчә мә'надан нечә әл чәким?

Бир јанда тәрланлар, думанлы дағлар,
Бир јанда кәкликләр, ајна булаглар,
Бир јанда бүлбүлләр, чичәкли бағлар,
Мән бу тамашадан нечә әл чәким?

Һәјат дедикләри бу кәшмәкәшдән,
Гәлбимдә, ганымда јанан атәшдән
Кечәдән, күндүздән, ајдан, күнәшдән,
Бу әпкии фәзадан нечә әл чәким?

Гаршымда далғалы, дәрин бир үмман,
Үмманы сарсыдыр бир ачы туфан,
Бәяз көпүкләри бир чичәк јанан
Ше'рдән, хулјадан нечә әл чәким?

Улдузлар фикримин чырағбаныдыр,
Булуд хәјалымын кариваныдыр,
Сәма ки, һиссимин ашијаныдыр,
Бөјлә бир сәмадан нечә әл чәким?

Мехрибан севкилим гаршымда дурду,
Јенә шаирлијимн башыма вурду,
Мәндән Мәчнун көнлүм марагла сорду:
Бу сачы лејладан нечә әл чәким?

Сән алдын ашыны јени һиссәрдән,
Еј чаван гәләмим, дүшмә бәһәрдән.
А достлар, сөјләјин мән бу һүнәрдән,
Бу тәб'н-валадан нечә әл чәким?

Рәсул Рза:

НӘЈАТ

Отағым тәк,
пәнчәрәм бағлы.
Нә сәс вар,
нә дә бир вараг тәрпәнир
масамын үстүндә.
Дүшүнүрәм нә замандыр,
дүшүнүрәм көзләјир гәләм.

Саатлар, дэгийгэлэр кечир.
Нэ бир фикир вар чүмлэјэ кирсин.
нэ дэ бир сөз вар гэлбими диндирсин.
Ағ варагларла долудур масамын үстү,
Таванда булудланыб түстү.
Билмирэм, азмы, ај чохму кечиб,
ајрылырам фикирдэн,
Гэлэми басдыгым јердэн дешилиб
кағыз да, масамын үстү дэ.
Тавандан чэкилиб булуд, түстү дэ.
Ачырам пәнчэрэми тај-тај
Отагымла бэрабэр,
чыхырам шәһәрин курултулу гојнуна,
синэмдэ үфүглэр,
пәнчэрэмдэ шәфәглэр.
Гэлбим арзуларла долу,
көзүм күнәшлэ,
синэм бу күнүн сөзүјлэ.
Јандырырам сүкуту да,
сүкунәти дэ:
гэлбими аловландыран
јашамаг, јаратмаг көзүјлэ.

Мәммэд Раһим

АПАРЫР

Шамонун хатирәсинә

Әсир зәһәрли јел чичәјэ, күлә,
Нәркизи, лаләни рузкар апарыр.
Әчәл овлағыма чыхмышдыр ова,
Јувамы дағыдыр, шикар апарыр.

Солду хэзэл болду этирли күлүм,
Даг үстэн даг көрүб бэлалы көнлүм,
Ҳарај, ад достларым, бу намард өлүм,
Өмүр чәмәниндән баһар апарыр.

Јохдур олачага дүнјада чарә,
Азмы үрәкләрә вурулур јарә,
Сүлејман, бәрк дајан, шахта баглара—
Кәләндә, чох заман нә вар әпарыр.

Осман Сарывәлли

ЈАШАМАГ ЕШГИ

Торпаг дедим, инсан дедим,
Һәр чүмләнни башында мән.
Һеј дашыдым бу сөзләри,
Өз гәлбимдә, башымда мән...

Заман-заман сәфәр етдим,
Каһ јахына, каһ узаға.
Көјә чыхдым, аја чыхдым,
Јенә дөндүм бу торпаға.

Торпаг дедим, инсан дедим,
Мән гәләмә әл атанда.
Чүнки дујдум гүдрәтими,
Бир торпагда, бир инсанда...

Күн диләјә дарлыг едир,
Әзиз тутун өмрү бары!

Чүүнки бизим инсанларын,
Чох бөжүкдүр арзулары...

Эмәјимиз бәһрә верир,
Зәһмәтимиз кетмәз һәдәр...
Торпаг үчүн, инсан үчүн,
Дәјәримиз варса әкәр.

Тәбиәтдән, чәмијјәтдән
Бир балача хәһишим вар.
өмрү, күнү узатсынлар!
Әлбир олуб онлар мәһи
Алтмыш ил јашатмышлар
Әлли ил дә јашатсынлар!

Мирварид Дилбази

ГОЧАЛАРЫМЫЗА

«Инсан гочалдыгча сүмүк көврәлир»—
Нәнәмийи сөзләри јадымда галыр.

Кәһчликдә пијада кетдијим јолу,
Инди көһлән атда кедә билмирсән.
Илләр зәифләдир ајағы, голу
Илләрә һеч бир шеј едә билмирсән.

Кәһчликдә бирәлли гардырдығын јүк,
Дағ бојда көрүнүр инди көзүнә.
Бәдән күчсүз олур, арзулар долу,

Ииана билмирсэн өзүн-өзүнә,
Ииана билмирсэн, сән гочалмысан;
Јорғунлуг билмәјән чаванлығыны
Гуш ләләји кими һарда сәлмысан...

Өмүр бир фәсилдир, ғышы кәләндә
Баһары һеч заман ғајытмыр керн.
Јолу јаваш кетсән дарыхма сән дә
(Әввәлкиләр сәни алғышлајән тәк)
Алғышла о сәни өтән кәнчләри.

Өзүндән јухары ғалхмаса пөһрән,
Көлкәли бир ағач ола билмәзсән!

Никар Рәфибәјли

БОРЧЛУЈАМ

Бир өмрү јүз өмрә чаласан белә
Инсанлара борчум гуртармаз мәним.
Пајлардым јурдумун чичәкләрини
Азалсајды борчум каш бир аз мәним.

Борчлујам һәкимини ничат элинә,
Вәтән һавасына, вәтән күлүнә.
Борчлујам елимин ширин дилинә,
Гуртармаз борчларым һеч бир јаз мәним.

Вәфалы достлара борчлујам хејли,
Бу доғма торпаға-даша борчлујам.

Гардаш гајғысыјла севән достлара,
Ала көзләрдәки јаша борчлујам.

Бир аз да мөһләт вер, апарма, өлүм,
Гој бу борчларымы гајтарым кедим.
Дүнјаја мәһәббәт борчум вар мәним,
Гој ки, һагг-һесабы гуртарым кедим!

Азәроғлу

ЧИНАРДАН БИР ЈАРПАГ ГОПДУ...

Сапсары, зә'фәран рәнкинә чәлан
Бир чинар јарпағы гопду будагдан.
Титрәјә-титрәјә енди торпаға,
Торпагдан јаранан дөндү торпаға...
Бир јарпаг будагдан ајрылды дүшдү,
Бир дүнја, бир өмүр мә'на данышды...
Бир јарпаг кимијик һәјатда биз дә,
Бизим бу дүнјаја кәлишимиздә
Күнәшин, торпағын, сујғун һөкмү вар,
Һәрә өз фикринчә буну анлајар.
Сары јарпаг да,
Нә гәдәр будагдан ајрылмамышды
Билмирди дүнјада баһарды, ғышды.
Билмирди нечә дә саралыб рәнки.
Билмирди пајызын сојуг күләји
Нечә амансыздыр,—
Гопарар ону,
Һараја истәсә апарар ону...

Бунлары билмирди о сары жарпаг,
 Нэ гэдэр догмајды о кичик будаг!...
 Кэлир хатиринэ баһарда нечэ
 Бүлбүл димдији тэк балача, инчэ
 Лашыл додагыны күнэшэ ачды,
 О, шэфэг дэ ичди, шэбнэм дэ ичди.
 Торпаг да гэлбиндэн ган верди она,
 О нечэ севилди доғулдуғуна!...
 Бөјүдү, бөјүдү билмэди анчаг
 Бир күн бу не'мэтлэр сона чатачаг.
 Заманын һөкмүндэн сарсылачаг о,
 Бир сәһәр будагдан ајрылачаг о.
 Титрәјә-титрәјә дүшәчәк јерә,
 Нэ гэдэр жарпаға гарышачагдыр.
 Нечэ мә'на чалан бу титрәјишлэ
 Өмрүн күнләрини данышачагдыр:

Биринчи мә'на

Өмрү нэ көдәкмиш, һәјат нэ ширин,
 Әли бу дүнјадан үзүләнләрн—
 Гэлбини титрәдән бир мә'на будур:
 Һәјаты дүјмамыш саралыб, солур...

Икинчи мә'на

«Кәлдим зәманәјлэ үз-үзә гурдум,
 Билмәдим нэ заман, нијә доғулдум.
 Кедирәм, билмирәм, вахтлы, ја вахтсым.
 Биримиз һағлыјыг, биримиз һағсыз.
 Дүнән јашамагчүн мәнә һағг верән,
 Јашамаг һағгымы алыр әлимдән...»
 Бәлкә титрәмәјин мә'насы будур?
 Һәјатдан белә дэ ајрылан олур....

Үчүнчү мәна

«Нијә тәләсмәдим көрәсән нијә?
Јашадым, биртәһәр өмр едим,—дејә.
Нијә билмәдим ки, доғулдугум күн
Һәјата кәлирәм мән өлмәк үчүн.
Бир инсан өмрүнүн саһили бәлли:
Бир јаны нискилдир, бир јаны тәсәлли.
Елә бир сәјјаһдым, кәздим лүнјаны,
Гајыдыб кедирәм,
Тәсәллим һаны?
Күнләрин әлиидә таланды өмүр,
Мән кими гынајым, күнаһ мәнәдир...»
Бу да бир мәнадыр, бир һәгигәтдир,
Етираф өзү дә бөјүк немәтдир...

Бир пајыз сәһәри...
Гопуб будагдан
Бир чинар јарпағы енди торпаға.
Мәнсә һејран-һејран дуруб ұзагдан
Бахырдым титрәјиб дүшән јарпаға.

Будағы өмүрлүк тәрк едирди о,
Санки бу кедиши дәрк едирди о.
Бәлкә дә бунунчүн әсирди зағ-зағ
О сары јарпағ...

ЈАШАМАГ ИСТӘЈИР...

Јашамаг истәјир инсан һәјатда,
Әллини ашанда көзү жүздәдир.
Сач-саггал ағарыб ағырлашса да,
Јүзә јетишәндә дејир:—Јүз нәдир?!

Чыхыб тәбиәтин гызмар јажындан,
Атыны пајызә сүрмәк истәјир.
Башы ачылмамыш оғул тојундан,
Нәвә-шәнлијини көрмәк истәјир.

Јашамаг истәјир инсан-һәјатда,
Өмрүн ачысы да шириндән ширин.
Ким көрүб үзүнү бу кайнатда
Һәјаты өлүмә дәјишәнләрин?..

Арзулар, әмәлләр чағлар үрәкдә,
Јарышлар, јүрүшләр көзләјир бизи.
Анчаг истәсәк дә, истәмәсәк дә,
Вахтсыз ағрылар да изләјир бизи

Ај аја бәнзәмир; фәсил фәсилә,
Һәм баһар доғмадыр, һәм јәј, һәм пајыз.
Азы әср јарым өмр етсәк белә
Өчәл:—кәлдим,—десә, вахтсыздыр, вахтсыз.

ӨМҮР

Әсрим учалдыгча
Мән дә учалдым,
Дамлајдым халгымын
Үмманында мән.
Достумун хош күнү
Көрүнмәз олдум,
Олдум ағыр күнү
Дост јанында мән.
Кимә дост дедимсә,
Елә дост дедим.
Дүшмәнләр ичиндә
Мән дост кәзмәдим.
Өз сәнәтимлә,
Дөврәмдә нә гәдәр
Достум, јашыдым.
Һеч кимә бәнзәмәз
Хасијјәтимлә
Һамыја бәнзәјән өмүр јашыдым.
Дедим өз сөзүмү.

БӘЛКӘ

Һүсејн Арифин Арифинә

Бәлкә тездән әсән
Күләк иди о,
Галды бир өмүрлүк
Тәравәт ондан!
Бәлкә бирчә анлыг
Шимшәк иди о,

Сөнмәз ишыг галды
Әманәт ондан!
Бәлкә шаграг динән
Күлүш иди о,
Галды арзу ондан,
Мәһәббәт ондан.
Бәлкә бир саатлыг
Көрүш иди о,
Галды бир һәјатлыг
Сәдагәт ондан.
Бәлкә еркән јанан
Атәш иди о,
Истәди гызынсын
Тәбиәт ондан.
Бәлкә бирчә күнлүк
Күнәш иди о,
Галды бир дүнјалыг
Һәрәрәт ондан.

Бәхтијар Ваһабзадә

ДУНЈАНЫН

Баш чыхармаг һәм асандыр, һәм чәтин,
Иблисиндән, мәләјиндән дүнјанын.
Адәм сатды бир буғдаја чәннәти,
Тора дүшдү кәләјиндән дүнјанын.

Нә көзәлдир—үрәк кениш, сөз ачыг,
Јашамадым бир севданы јарымчыг.

Әзаб адлы дәјирмандан нарын чых,
Кечәчәксән әләјиндән дүнјанын.

Арзум үчүн һеј мәләјән чүјүрдүм,
О тәпәдән, бу тәпәјә јүјүрдүм.
Нијә горхум кәфәниндән?

Нә көрдүм—
Бешији дән, бәләји дән дүнјанын?

Еј Бәхтијар, заман өмрү әридәр,
О дүнјаја кетмәмишдән чүрүдәр.
Архасынча палаз кими сүрүдәр,
Бәрк јапышсан әтәјиндән дүнјанын.

Габил

ЈАРПАГЛАР ТӨКҮЛҮР

— Шеш гоша!
— Пәнч чаһар!—
Нәрд атыр гочалар.
Бир шәһәр бағында
Бир пәјыз чағында.
— Бу дү-бир!
— Бу сәләр!
Чискинли бир сәһәр...
Нәрдтахта јаш олур,
Дашилар даш олур,
Вурурлар сәс салмыр,
Күман ки, һәзз алмыр
Ојундан гочалар.

— Пәнч гоша!
— Сә чаһар!
— Дарыхдым, Ағабәј!
— Дејирсән динчәләк?
Сүкута далдылар...
Беләчә галдылар
Бир гәләр.
Нурани үзләрдә,
Чешмәкли көзләрдә
Бир һәсрәт, бир кәдәр.
Јарпаглар төкүлүр
Сапсары.
Јарпаглар төкүлүр.
Чәлб едир онлары.
— Хәзандыр, Мирәләм!
— Көрүрәм.
Јенә јаз кәләчәк,
Чөл-бајыр күләчәк.
— Биз нечә?
— Биз чәтин.
Јетишиб нөвбәтим,
Нөвбәтин
Јүз шеш ат,
Јүз беш ат,
Бурда кәл баш алдадаг—
Һәдәрдир, Мирәләм!
— Билирәм.
Бир ушаг бу ара
Јанашды онлара,
Сааты сорушду.
Бахдылар—көрдүләр
Саат да јатыбдыр.
Сусдулар—сүкутун
Мәгамы чатыбдыр.

Јарпаглар төкүлүр
Сапсары.
Јарпаглар өртүрлөр.
Зэрләри, дашлары.

Мәдинә Күлкү

НӘЈАТ НАГГЫНДА НӘҒМӘ

Кәздикчә аддым-аддым
Севинчдән ганадландым.
Күлдү үзүмә торнаг—
Нә көзәлдир јашамаг!

Гүзејдә гар топасы.
Күнејдә көрдүм јазы,
Тәбиәтдә һөкмә бах,
Нә көзәлдир јашамаг!

Дүзәнләр јашылланды,
Дүзләрдә лалә јанды,
Күлләр гырмызы, көј, ағ—
Нә көзәлдир јашамаг.

Дағдан дүзә сел ахды,
Көјдә булуд дарыхды,
Јағыш јағды ағаппаг,
Нә көзәлдир јашамаг!

Јағыш алтда күл, чичәк,
Чимдиләр үркәк-үркәк.

Тәзәләнди бағча-бағ,
Нә көзәлдир јашамаг!
Бирдән дурулду сәма
Әтирләнди јер, һава.
Динди һәр јашыл будаг—
Нә көзәлдир јашамаг!

Мен әсди нәғмә-нәғмә
Нәғмә долду синәмә.
Һәр нәғмә өмрә чыраг—
Нә көзәлдир јашамаг!

Зәмиләр дәнизимдир,
Дәнизлә әкизимдир?
Һәр далға санки бир дағ
Нә көзәлдир јашамаг!

Торпагда, дашда мә'на,
Дүздә, јохушда мә'на.
Кәзирәм ојмаг-ојмаг,—
Нә көзәлдир јашамаг!

Иш күлдү, әмәк күлдү,
Торпаға тәр төкүлдү.
Алныачыг, үзүг—
Нә көзәлдир јашамаг!

ӘЛЛИ ЈАШЫНДА

Бир доғру сөз деди...
Доғру сөзүндән
Өзү дә о саат дүшдү һејрәтә.
Бир гарыш учалды өзү-өзүндән
Елә бил, говушду бир сәядәтә.

Өмрүндә һәмишә «ләббејк» демишди
Индисә тәрсинә үздү ахары.
Итән кәнчлијилә санки көрүшдү
Кәзди алныачыг, башы јухары.

Гыш фәсли олса да, тутгун сәмада—
Күнәш дә көзүнә көзәл көрүндү.
Саһили тәк-тәһһа кәзди пијада
Бош ләкләр елә бил күлә бүрүндү.

Гаршыја ким чыхды таныш, гоһум, јад—
Кечмәди, үзүнә күлүмсәнмәмиш.
Кор санки көз тапды, шикәст гол-ганад,
Дәјишди хасијјәт, дәјишди вәрдиш.

Бир доғру сөз деди чәсарәт илә,
Инсан олдуғуну дәрк етди фәврән.
Соһра да сөјләди гәтијјәт илә:
... «Демәли, истәсәм бачарарам мән!»

Санки о күн чатды шөһрәтә, ада,
Бир дәфинә чәдәнки көрдү башында
Бир инсан доғуладу о күн дүнјада,
Бир инсан доғуладу...

Әлли јашында.

АНА ӨЛҮМҮНЭ ИНАНМЫРАМ МЭН

Ана өлүмүнэ инанмырам мэн,
Аналар жашајыр өвлад гапында.
Аналар өмр едир дөври-гөдимдөн
Инсанын ешгиндө, һәјачанында.

Кирир гэлбимизэ онлар хәбәрсиз,
Дөшүндән вердији сүд илә гоша.
Һәјат јолумузда салыр дәрин из
Јетдикчә камала, долдугча јаша.

Кирир јухумуза, узун кечәләр,
Кәзир фикримиздә, хәјалымызда.
Аналар жашајыр сон ана гәдәр
Андымыз, ешгимиз, хәјалымызда.

Әввәл кәлир евә бир кәлин кими,
Көксүнүн алтында инсан јарадыр.
Сонра әбәдијјәт һејкәли кими
Өвладла илләрдән илләрә чатыр.

Нәпәлик чағында нағылларыјла
Нәвә үрәјиндә гурур ханиман.
Аналар жашајыр көнүл варыјла,
Әчәд дә онлара көстәрир аман.

Гатлашыр әзаба, дөзүр мөһнәтә,
Дәјанәт дујулур көз јашларында.
Аналар говушур әбәдијјәтә
Миннәтдар өвладың бахышларында.

Јашајыр нискилдә, арзуда, сөздә,
Өмрү давам едир нечә өмүрдә.
Јашајыр аналар үрәкдә, көздә,
Јашајыр аналар сәмадә, јердә.

Ана өлүмүнә инанмырам мән,
Аналар јашајыр өвлад танында.
Аналар өмр едир дөври-гәдимдән
Инсанын ешгиндә, һәјачанында.

Тејмур Елчин

ҺӘЈАТ НӘДИР?

Һәјат папирос дејил,
Түстүләдиб атасан,
Һәјат назәнин дејил,
Гучағында јатасан.
Һәјат—дөјүш,
дөјүшмәк,
чарпышмагдыр
Һәјат.

Һәјат пәнчәрә дејил,—
бир јол бахыб, кечәсән.
Һәјат бир чам су дејил,—
сусујанда ичәсән.
Һәјат—севмәк,
севилмәк,
севдирмәкдир
Һәјат.

Һәҗат бош хәҗал деҗил, —
ганадында учасан;
Һәҗат сирли бир аләм,
Кәрәк ону ачасан.
Оҗанмагдыр һәҗат,
Оҗатмагдыр,
Оҗадылмагдыр һәҗат.

Җабир Новруз

КӨЗҮМ КӨРӘ-КӨРӘ ГОЧАЛЫР АНАМ

Көзүм көрә-көрә гочалыр анам,
Көрән ниҗә белә гочалыр анам?!
Гаҗнар кәнчлиҗиндән әсәр галмаҗыб,
Бахырсан изи дә итиб батыбдыр.
Онда күч галмаҗыб, кәсәр галмаҗыб,
Неҗләсин, чиҗинидә илләр җатыбдыр.
Әлиндән нә кәлир өвладларын да,
Көзүнүн ишыгы кечир, көрүрәм.
Бөҗүк гочалыгын ганадларында,
Анам әлләримдән учур, көрүрәм.
Учур, ити учур, гочалдыгча о,
Учур, фикрими дә учурур һәр күн.
Көдәлир, гысалыр боҗу-бухуну,
Нәзилир, инчәлир, кичилир һәр күн.
Лап гочалыгдан да узаглашыр о,
Гочалыб әлләри, сәси, бахышы.
Тәк ады, фамили чаван галыбдыр,
Башына аҗ думан санки ахышыб,

Үзүндө гырышлар жува салыбдыр.
Көңлү ажрылмажыр хатирэлөрдөн,
Өтөнлөр нечө дө шөн кәлир она.
Бохчадан чыхарыб кејәндө һөрдөн,
Кәлиилик палтары кен кәлир она.
Учуб жарашығы, итиб бәзәји,
Дүшүр бармағындан нишан үзүјү.
Гочалыр бу гоча чаһанда эһам,
Анчаг вахт вар иди чаванды аһам.
Бир вахт гәшәнк иди, зирәк иди о,
Бир вахт јер үзүндө кәрәк иди о.
Кәрәкди әринә, балаларына,
Өмрүн хош күнүнә, бәлаларына.
Нечә тәләсирди һәјат сүрмәјә,
Чошан Аразды о, дашан Күрдү о.
Кәлиин кәтирмәјә, гыз көчүрмәјә,
Гајһана олмаға тәләсирди о.
Гуш кимн сәкәрди, учарды аһам,
Бәс нечә олду ки, гочалды аһам?!
Бахыб сонбешијә, дојмајыб илкдән,
Мән ешгә дүшәндө, о бәндә дүшдү.
Дејирәм, бәлкә дә башына илк дән,
Башыма илк севда дүшәндө дүшдү.
Өтүр бу минвалла пајыз, гыш, баһар,
Евләрдән тој сәси учалыр һәр күн,
Күлүр, чичәкләнир чаван аһалар.
Мәним гоча аһам гочалыр һәр күн.
Бир нәгмә дејирәм: ана, чан ана...
Ше'рим бу маһныны һеј чалыр һәр күн.
Көрпә нәвәләри кәлир чаһана,
Мәним гоча аһам гочалыр һәр күн.
Арзулар, дүјгулар ашыб дашырлар,
Арзулар бој атыб учалыр һәр күн.
Һәр күн өвладлары чаванлашырлар,

Мәним гоча анам гочалыр һәр күн.
Ачыны, ширини дадыб дүнјада,
Өмрүн мә'насыны дујуб кедир о,
Анам тәк олса да, гоча олса да,
Һәјатда бир нәсил гојуб кедир о.

Нәриман Һәсәнзаде

ВӘСИЛӘТ

Бир күн оғул көрдүм ки,
кедир әлдән анасы,
кедир ана дүнјасы.
Арвад нә чөрәк јејир,
нә су ичир хејли вар,
нә јашамаг һәвәси,
нә данышмаг мејли вар.
Тәсәлли верди она:
— Сән чөрәк је ај ана.
Дејирсән бачармырам,
бир аз бачар, ај ана...
Ана гулаг асырды,
дүнја көрмүшдү ана.
Дүнјада филан гәдәр
өмүр сүрмүшдү ана.
Топлады сон күчүнү:
— Сәнин гурбанын олум,
өлмәји бачармаг да
һүнәр истәјир, оғлум...

Сыхды ики үрәји
ајрылығын хиффәти.
Ананын бу чавабы
олду сон вәсијјәти.

Сөһраб Таһир

БИР ГОЧА ДЕЈИРДИ

Һансы Һитабдаса бир ағ вәрағ вар,
О мәним өмрүмүн сон варағыдыр.
Һардаса бош галыб јерләр,
Торпағлар—
Мәним салмадығым мејвә бағыдыр.

Һансы бир евдәсә лахлады бир мых,
Асылмыш бир шәкил салланды јерә.
Аһ, сәнә нә дејим,
Күчсүз гочалыг,
Мәндән күч алмысан күч верә-верә.

Һардаса сәссизчә сынды бир үрәк,
Көзүн улдузундан бир улдуз ахды.
Дајан, еј гочалыг, севән үрәјә,
Бир тәсәлли кәсил бу гоча вахты.

Һардаса бир чәпәр јатды торпаға,
Галдыра билмәди ону дул арвад.
Гоча, күчүнү вур,
Бир галх ајаға,
Ишдир, тәсәллидир, көмәкдир һәјат.

Даһа гочалмышам, әсир биләјим,
Дизимдә, голумда күч галмамышдыр.
Әкәр гочалыбса мәгрур үрәјим,
Бәс нијә ирадәм гочалмамышдыр?!

Мәммәд Араз

АНА ЈАШЫ

Даһа кәлмәјәчәк аңамын сәси,
Мәнә дә тәләјин јумругу дәјди.
Дүзү ачығыма кәлир: бә'зиси,
Сорушур мәрһумун јашы нечәјди?

— Билмирәм... дүшмүшдү сачларына дән...
... Долашыр суала чараб башымда.
Ана кәдәрини јашмыдыр өлчән?
Ана итирмишәм ана јашында...

ӨМҮР

Бир күн һәјатымда јелләр гопачаг,
Өмүр өз тағындан салачаг мәни.
Нечә ил үстүндә кәздијим торлаг
Бир күн дә гојнуна алачаг мәни.

Гәбримдән көјәрән отлары күләк
Јајыб көјәрдәчәк дәрәдә, дүздә.
Бәлкә синәм үстә битән бир чичәк
Кәзәчәк нә гәдәр синәләр үстә.

Өмүр дэ бир борчдур элли ил, жүз ил,
Бэдбэхтдир аз жазыб, чох жашајанлар.
Шаир дост, өмрүнү жашында дејил,
Јаздығын нәғмәнин өзүндә ахтар.

Фикрәт Гоча

* * *

Дүнјадан кетди
бир анләнин үмиди, ағсаггалы.
Јағды бир мәнзилә.
 дүнјанын гәми, мәлалы.
Јаса һәр кәлән
 кәтирди евә
 бир аз үмид,
 бир аз тәсәлли.
Мәрһума һөрмәт,
 анләсиннә,
 һәјатә мәнһәббәт.
Башланды сөлһәт
дүнәндән,
 бу күндән, сабаһдан.
Һағдан, наһағдан.
Һәр кәләнин өмрүндән
 мәнзилдә бир хагирә галды.
Һәр кедән бир аз кәдәр апарды.
Елә бил евдә дәрд азалды.

ӨМҮР НӘҒМӘСИ

Унудулмаз тој күнү,
 үрәклә галар бу күн,
 Јанар бир мајак кими
 дәнизиндә һәр өмрүн.
 Бу күн елә бир шәнлик,
 елә бир севинч олар,
 Инсанын үрәјиндә,
 тәзә нәғмә дәғулар.
 Нәғмәнин нәфәсилә
 ғызар өмрүнүн илләри,
 Нәғмәнин һәвәсјлә
 Нурлу халы тохујар
 ајын, күнүн милләри!
 Бә'зән туфана дүшүб,
 Мәтинләшир бу нәғмә,
 Бә'зән һичрана дүшүб
 Һәзинләшир бу нәғмә!
 Тәзә рәнк,
 аһәнк алар
 Бир көрпә һарајындан.
 Кәрпич-кәрпич учалар
 Кәрпич-кәрпич азалан
 - өмүр-күн сарајындан.
 Јад улдуза дөнмәсә,
 Дөнүк чыхыб сөнмәсә
 Көзәлләшәр баһар тәк,
 Тәзәләшәр баһар тәк!
 Ондан јанар елә чүр,
 даһа парлаг, даһа кур!
 Сонра да ғыз тојунда,

Ja да огул тојунда
Јени гүввәјлә чошар,
Бу тојдакы тәптәзә
бир нәғмәјә говушар,
Кәнчләшәр, ашар-дашар,
Јашар, әбәди јашар!

Мәммәд Аслан

ГЫЗЫМ КӨНҮЛӘ

Сәнсиз нечә дөздү бир ата гәлби?!—
Үзү дә сојугмуш торпағын, гызым.
Кетмир көзләримдән гәшәнк көзләрин,
Тулағымдан сәсин-сорағын, гызым.

Сән мәнә архајдын, сән мәнә һүнәр,
Арзулу өмрүмү гојдун бисәмәр.
Бәнөвшәјә дөнәр, лаләјә дөнәр,
Чыхар гәбрин үстә јанағын, гызым...

Көрпәчә гәбрини гучар булудлар,
О мәнзун хәјалын гәлбими одлар.
Үстүндә телин тәк гарышыб отлар,
Бәс һаны, һардадыр дарағын, гызым?!

Мәммәдин аһ-вајы, наләси бифрин,
Фикримә од салыб аловлу фикрин.
Торпагмы галынды, јухуму ширин?
Ојан, атан кәлиб гонағын, гызым!

Чинкиз Әлиоглу

ҮРӘК АҒРЫСЫ

В. Мустафазадәний хатирәсинә

Шуа-шуа
Бармагынын умундан
Дүнҗамыза ахап,
Гара көзләринин ичиндән
Кәдәрли ишыгла
Көзүмүзә бир дәчәл бахан,
Лопабығ, гыврымсач
Бир оғлан јашајырды.
Тез-тез раст кәлмәк оларды она
Бакынын күчәләриндә—
Диварлардан афишалары,
Фотовитринләрдән шәкили асыларды.
Һәрдән,
Саатынын хош вахтына чүшәндә
Нәғмәли, севдалы
Бакы кечәләриндә
Евләримизә гонаг кәләрли
Бир дәстә гызла.—
Евимизә ешијимизә,
Көнлүмүзә-көзүмүзә
Ишығ дашыјарды.
Од көтүрүрдү, көз көтүрүрдү
Бармагынын учујла.
Бармаглары—Гырат иди.
Бармаглары—Дүрат иди.—
Говурдулар бир-бирини,
Говурдулар пианонун дилләриндә.
Бармаглары

Аглайырды, күлүрдүлөр;
Бармаглары
Јашајырды... өлүрдүлөр
Пианонун дилләриндә.
Пианонун дилләриндә
Бармаглары бир гырпымда
Иглим-иглим нәғмәләри,
Фәза-фәза авазлары
Чала-чала, чапа-чапа
Өлчүб-бичиб, кәсиб кечирди.
Чаларлардан чаларлара
Чата-чата, кечә-кечә,
Чешидләрдән чешидләри
Сечә-сечә,

инчә-инчә

Бармаглары бој-бој нәғмә,
Рәнк-рәнк аһәнк бичирди.
Бармаглары Гырат иди.
Бармаглары Дүрат иди..

Лопабығ, гыврымсач

Бир оғлан варды.
Үрәји ағрыјырмыш
Сән демә онун.
Низами күчәсиндә
Фотовитриндән
Инди дә бојланыр
Шәкили онун.
Орадан өтәндә
Бир ан дајанын,—
Јанбајан дүканда
Грамафон валы
Таныш бир аһәнки
Өтүр јенә дә.—
Бармаглары Гырат кимә,

Бармаглары Дүрәт кими
Һачанды дүңҗадан
Көчмүш Вагифи
О гара дүңҗадан
Бу ағ дүңҗаја
Кәтирмәк истәјир...
Кәтирә билмир...

1982.

БАҒЫШЛА МӘНИ

Сән инди јаддаша көчмүсән, нәнә.
Бу ајрылыг бир булагдыр, ај нәнә,
О булагын лал сујундан,
О булагын кар сујундан
ичмисән, нәнә.
Гулагымда галыб сәсин,
Сән илләрин архасындан,
Өтүб кедән, ахыб кедән
Аһын, күнүн архасындан
Сүзүрсән бир инчик бахышла мәни.
Бағышла, бағышла, бағышла мәни...
Нә ағырдыр сәнин сәссиз,
сәнин сөзсүз данлағын!..
Нә кизләдим, јери вармы
данмағын:
Мән сәнинлә бир дөфә дә
Үрәјинчә данышмаға
вахт тапмадым.
Сачларына бир дөфә дә
Әл чәкмәдим,
әлләриндән өпәмәдим.

Мән елә билирдим узундур һәјат,
Мән елә билирдим
 өмүр—тој-бүсат,
Сән дә әбәдсән ахан вахт кими...
 Инди нејләјим?
О хәфиф күлүшүн, көврәк дурушун,
 О сәкит бахышын ағрыдыр мәни.
Бағышла, бағышла, бағышла мәни...
Өтүб кедән ајын, илин ахары,
Битәб кедән һәр күнүмүн ахыры
Гаршыда бир көрүш вәд едир мәнә.
Бу көрүшүн өмрү узун,
Бу көрүшүн истисинә
 бүрүн, гызын.
Бу көрүшдә нәгис олмаз
 даһа нәвән...
Сон илләрин архасындан
 сүзмә мәни,
 белә инчик,
 белә ағыр бағышла.
 Һәр шејә, һәр шејә, һәр шејә көрә,
Бағышла, бағышла, бағышла мәни...

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Өн сөз Б. Ваһабзада	3
Бу күн ад күнүдүр	
Лајлалар	13
Охшамалар	15
Бәсләмәләр	15
Арзуламалар	16
Гызымчүи	17
Н. Кәпчәви	
Оғлум Мәһәммәдә нәсипһәт	18
М. Фүзули	
«Лејли вә Мәчнун»дан	20
С. Вургун	
Ана вә көрпә	21
С. Рүстәм	
Азадым	22
Р. Рза	
Сәһни ад күнүи	22
О. Сарывәлли	
Бабан белә демишди	23
М. Дилбази	
Мәним -ана үрәјимдир	25
Н. Рәфибәјли	
Ад күнүмдә	26
М. Күлкүн	

Аналарын истәји	27
Б. Ваһабзадә	
Ад күнү	29
Б. Адил	
Бизим адларымыз	30
Т. Елчин	
Евимиздә тәзә нәғмә	32
Н. Һәсәнзадә	
Ана үрәји	32
Т. Байрам	
Арзу	34
Ч. Әлиоглу	
Оғлум Таһирә	35
Р. Бәширли	
Көрпә дүңја	35
Евимизә кәлин кәлир...	
Баятылар	37
Елин тој нәғмәләри	39
Ај оғлан	39
Адахлын һани?	40
Галмышам	41
Гыз сечилмәси	42
Өйрән, кәлин!	45
Кәлин	45
Ај мүбарәк!	46
Кәлин кәлир	47
Тојун мүбарәк олсун	47
Бәјиң тә'рифи	48
Н. Кәпчәви	
Лејлинин Ибн-Сәлама верилмәси	49
Лејлинин Ибн-Сәламын евинә кечмәси	52
Ашыг Вәләһ	
Кәлибсиз	54
Бир гыз илә бир кәлинин бәһси вар	54
Ашыг Аббас Туфарганлы	

Калин	55
М. П.-Вагиф	
Ојнасын	56
Ашыг Әләскәр	
Кәл Бәширин тојуна	57
Ојнамасын	58
Ашыг Пәнаһ	
Бәзәһмисән	58
С. Рүстәм	
Калин кәлсин	59
Р. Рза	
Тој һәғмәси	60
М. Дилбәзи	
Кәлин кәлир	61
Н. Рәфибәјли	
Тој	62
Б. Ваһабзаде	
Гызыма	63
Огул тоју	65
Б. Адил	
Тој маһнысы	68
Чәһизсиз кәлин	68
Ә. Күрчәјли	
«Әжинидәки донун бәјаз...»	69
М. Күлкүл	
Тој	71
Сабаһ мәнин тојумдур	72
С. Таһир	
Чәһиз	73
Г. Гәсимзаде	
Нишанлы	75
Ч. Әлиоглу	
Биз тәрәфләрдә давадан сонракы илләрин тоју	76

Сон учу өлүмлү дүңја...	
Баятылар	80
Короглу	
«Титрәјир әлләрим...»	81
М. Кәңчәви	
Рүбанлар	82
Х. Ширвани	
«Јеничә доғ,лаи...»	83
«Рәшидим өлән зәман...»	83
«Кечмәк вахты кәлиб...»	84
«Еј хачә...»	84
«Кәңчлик» бир гызылдыр...»	85
«Торпаг чөһәрәдир бу кәинатын...»	85
Н. Кәңчәви	
«Чаванлыг көч едәр...»	86
Гочалыг	86
«Сирләр хәзинәси»ндән	88
«Лејли вә Мәчнун»дан	89
«Хосров вә Ширин»дән	90
«Искәндәриәм»дән	90
Г. Бүрһанәддин	
«Дүңја дејән...»	92
«Көлән бирдир...»	92
Нәсим	
«Кәл бу дәми хош көрәлим...»	93
Хәтәи	
Елә	94
М. Фүзули	
«Учалдын гәбрим, еј бидәрләр...»	94
«Лејли вә Мәчнун»дан	95
Г. Тәбризи	
Дүңјадә	97
Һејран ханым	
Гочалыг	98

М. В. Видади	
«Мүсibтнамэ»дэн	99
«Чэрхи-фэлэк зүлмү эијад ејлэмиш»	100
А. Бакыханов	
«Хош онун һалына ким...»	100
М. Ш. Вазех	
«Өзүнү шух көстэр...»	102
«Бешикдэн та гэбрэ гэдэр...»	102
«Итир өмрүн бир зэррәси...»	102
Натәван	
Кетди	102
Г. Б. Закир	
Гочалыг	103
М. һади	
Бәшәр	105
Сары Ашыг	
Бајатылар	106
А. Туфарганлы	
Әјләнмәз	107
Х. Гасым	
Јахшыдыр	107
Ашыг Валех	
Дүнја	108
Ашыг Алы	
Кетди	109
Ичәчәк	110
Ашыг Әләскәр	
Кәсилди	110
Ашыг һүсәјн Бозалганлы	
Көрмүшәм	111
Ашыг Шенлик	
Галмаз	112
Дәлләк Мурад	
Олмаз	113

Ашыг Мәнсур	
Гочалыг	113
Ашыг Гурбан Агдабанлы	
Кәлди-кетди	114
Ашыг Нәчәф Әлимәрданлы	
Дүңјада	115
Ашыг Шәмшир	
Үрәкдән	116
Сәли	116
С. Вургун	
Дүңја	117
Шаир, нә тез гочалдын сәни!	118
С. Рүстәм	
Бир күн дә мәнимчүн вар	119
Ә. Чавад	
Гызыма	120
М. Мүшфиг	
Өжрәниш	121
Һәјат севкиси	122
Р. Рза	
Һәјат	123
М. Раһим	
Апарыр	124
О. Сарывалли	
Јашамаг ешги	125
М. Дилбәзи	
Гочаларымыза	126
Н. Рәфибәјли	
Борчлујам	127
Азәрөглу	
Чинардан бир јарпаг голду...	128
Һ. Ариф	
Јашамаг истәјир...	131

Н. Хээри	
Өмүр	132
Балкэ	132
Б. Ваһабзәдә	
Дүнјанын	133
Габил	
Јарпаглар төкүлүр	134
М. Күлкүн	
Һәјат һаггында нәғмә	136
Ә. Күрчәјлы	
Әлли јашында	138
Б. Адил	
Ана өлүмүнә инанмырам мән	139
Т. Елчин	
Һәјат нәдир?	140
Ң. Новруз	
Көзүм көрә-көрә гочалыр апам	141
Н. Һәсәнзәдә	
Вәсијјәт	143
С. Таһир	
Бир гоча дејирди	144
М. Араз	
Ана јашы	145
Өмүр	
Ф. Гоча	
«Дүнјадан кетди...»	146
Т. Маһмуд	
Өмүр нәғмәси	147
М. Аслан	
Гызым Көнүлө	148
Ч. Әлиоглу	
Үрәк агрысы	149
Бағышла мәни	151

Орта və Јухары јашлы мэктаблиләр үчүн

Этот бранный мир

КОЛЛЕКТИВ

Стихи

(На азербайджанском языке)

Редактору Чинкиз Әлиоглу, Рәссамы С. Шатикова.

Бәдни редактору Н. Рәһимов.

Техники редактору Л. Абдуллајева.

Корректорлары Н. Сүлейманова, Р. Гасымова.

ИБ № 1255

Јыгылмаға верилмиш 27.05.83. Чапа нмзаланмиш 6.12.83.
ФГ 13503. Кағыз форматы 70×108¹/₃₂. Мәтбәә кағызы № 2. Јүк-
сәк чап үсулу. Гар. литературнаја. Шәрти ч/в 7,0. Рәңкли шәр-
ти ч/в 7,35. Учот. нәшр. в 5,0. Тиражы 7000. Сифарии № 812.
Гижәти 50 гәл.

Азәрбәјчан ССР Дәвләт Нәшријјат, Полиграфија вә китаб
тичарәти ишләри Комитәси.

«Кәпчлик» нәшријјаты, Баки һүсү һачыјев күчәси, 4.

Јени китаб мәтбәәси, Баки, Ә. Тағызадә күчәси, 4.

50 рән.

